

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

**Posuny vnímání etnicity u české komunity
v srbské obci Kruščice**

Autor: Zuzana Herrmannová

© Praha 2009

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Posuny vnímání etnicity u české komunity v srbské obci Kruščice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Ing. Petru Kokaislovi, PhD. za jeho odborné vedení, cenné rady a připomínky. Současně chci poděkovat za ochotnou spolupráci krajanům v Srbsku.

Posuny vnímání etnicity u české komunity v srbské obci Kruščice

The Development of Perception of Ethnicity by Czech Community in Serbian Village Kruscica

Souhrn

Bakalářská práce je zaměřena na život krajanů v oblasti srbského Banátu, konkrétně ve vesnici Kruščice. Detailně je zpracována historie osídlení Banátu českou menšinou. Tato práce seznamuje čtenáře s příchodem krajanů do Srbska a tím, jak se jejich život vyvíjel v průběhu staletí. Záměrem práce je zjistit, jak se jejich život měnil v různých oblastech (jako je například jazyk, náboženství nebo spolkový život), protože to jsou společné identifikační prvky jednoho etnika. Dále je zachycen život krajanské skupiny v dnešní době a možnosti podpory spolkové činnosti ze strany ČR. Zjištěné poznatky jsou v závěru vyhodnoceny.

Klíčová slova: Srbsko, Banát, Kruščice, kolonizace, krajané, český jazyk, etnicita

Summary

This Bachelor work is focused on lives of Czech compatriots living in Serbia near Banat particularly in a village called Kruščice. The History of settlement of Czech minority in Banat is compiled to details. By reading this work the reader gets familiar with the arrival of the compatriots to Serbia and with the way their lives have developed throughout many centuries. The aim of the work is to find out how their lives have changed in various aspects such as their language, religion, or federal life, because these are the identification elements of an ethnicity. Further on the life of today's group of compatriots and also options of supporting activities from Czech Republic are described. Detected information knowledges are analysed in the final part of the work

Keywords: Serbia, Banat, Kruščica, colonization, compatriots, Czech language, ethnicity

OBSAH

1. Úvod.....	5
2. Cíl práce a metodika.....	6
3. Literární rešerše.....	8
4. Historie osídlení Banátu.....	10
4. 1. Vznik Banátu.....	10
4.2. Počátky kolonizace.....	11
4.3. Vznik vojenské hranice.....	11
4.4. Historie českého osídlení.....	13
4. 5. Osídlení Kruščice.....	16
5. Historie obce Kruščice.....	19
5.1. Specifika obce.....	19
5. 2. Statistické údaje o počtu krajanů.....	19
6. Školství a český jazyk v obci Kruščice.....	21
6. 1. Vznik školy.....	21
6. 2. Situace ve školství dnes.....	22
6. 3. Výuka českého jazyka v Kruščici.....	23
6. 3. 1. Čeští učitelé u krajanů.....	23
6. 3. 1. 1. Požadavky na učitele u krajanů.....	24
6. 3. 2. Kurz českého jazyka pro krajany.....	25
7. Spolková činnost.....	28
7. 1. Vznik české besedy.....	28
7. 2. Složení české besedy dnes.....	28
7. 3. Možnosti získání finanční podpory.....	28
7. 3. 1. Pravidla MZV ČR pro poskytnutí daru krajanským organizacím.....	29
7. 3. 1. 1. Aplikace pravidel na Kruščici.....	30
7. 3. 2. Podpora partnerské obce Čermná nad Orlicí.....	31
7. 4. Současná situace spolkového života v Kruščici.....	32
8. Náboženství.....	33
8. 1. Vystavění kostela.....	33
8. 2. Průběh mše.....	34
9. Zvyky/Svátky.....	35

9. 1. Vánoce	35
9. 2. Svatba	35
9. 3. Velikonoce.....	35
10. Život krajanů v Kruščici dnes	37
10. 1. Děti v Kruščici.....	37
10. 2. Starší generace v Kruščici	37
10. 3. Česká média v Kruščici	38
10. 4. Nezaměstnanost v regionu.....	39
11. Závěr	40
12. Seznam literatury	43
13. Přílohy	45

1. Úvod

Situace krajanů ve světě je dnes oblíbeným námětem pro reportáže a články v geografických časopisech. Je totiž zvláštní, že někde v malé vesničce v cizí zemi se mluví plynule česky, děti chodí do českých škol a lidé si tam udržují české tradice. Všeobecně nejznámější je pro občany České republiky situace v rumunském Banátu, existuje totiž i cestovní kancelář, která vás tam zaveze a zajistí bohatý program.

Výzkum, týkající se této práce, ale probíhal v srbské části Banátu, která není české veřejnosti tak známá. Impulsem pro zpracování bakalářské práce o české minoritě na území srbského Banátu byla moje účast v projektu „Krajané: Po stopách Čechů ve východní Evropě“, kdy studenti České zemědělské univerzity v Praze byli rozděleni do skupin podle země, kterou se zabývali.

Před odjezdem na určené místo byl vytyčen předmět zájmu a začala příprava na teoretické úrovni – studiem dostupných sekundárních dat.

Práce je rozdělena do deseti kapitol, kdy je nejprve krátce nastíněna metodologie a dvě základní výzkumné otázky, které byly pro bakalářskou práci zásadní. V kapitole literární rešerše jsou zmíněny výzkumy, jež v dané oblasti už byly provedeny.

Dále jsou uvedeny historické události vedoucí Čechy k emigraci do odlišného prostředí. V této kapitole jsou popsány také hospodářské a sociální poměry v příslušné době. Práce se podrobně zaměřuje na vesnici Kruščice, kde probíhal terénní výzkum a ke které se celá bakalářská práce vztahuje. Následně je zmíněno školství a český jazyk v obci Kruščice, připomenuto, jakým vývojem jazyk prošel a jaký k němu mají vztah krajané. Další kapitoly práce jsou soustředěny na popis jednotlivých odvětví, díky nimž krajané udržují etnickou identitu. Jedná se zejména o náboženství, spolkový život a dodržování zvyků a svátků.

V poslední kapitole je popsán život krajanů v Kruščici dnes.

2. Cíl práce a metodika

Cílem práce je nalezení odpovědí na výzkumné otázky, které byly položeny před zahájením výzkumu a psaním práce.

- Jaké byly podmínky pro život české menšiny v Srbsku v oblasti Banátu 19. a 20. století?
- Jaká je situace Čechů v regionu Kruščice dnes?
 - Na jaké úrovni je školství a český jazyk v obci?
 - Jak se podílí náboženské cítění na tvorbě identity?
 - Jak funguje spolkový život v obci?

První fáze výzkumu byla zaměřena na teoretickou oblast, což zahrnuje studium sekundárních dat. Pro seznámení s terénem je důležité znát výzkumy, které byly v dané oblasti již realizovány. V této oblasti probíhala bádání již na počátku 20. století, v 60. a 70. letech a koncem 20. století. Z nich pak vznikly publikace či články do sborníků a odborných časopisů. Na stránkách zabývající se krajanskou komunitou na celém světě jsou uvedeny adresy a telefonní čísla krajanských spolků v dané zemi, jsou zde i jména předsedů a místopředsedů českých besed.¹ Na internetových stránkách srbské wikipedie lze najít etnické složení vesnice Kruščice, s počtem Čechů, kteří tu žijí. Data jsou uvedena z roku 2002. Ze všech těchto zdrojů čerpám při zpracovávání teoretické části.

Počet Čechů žijících v Kruščici je zjišťován statistickou metodou kvantitativního výzkumu. Tato metoda se používá při zkoumání hromadných společenských jevů, zpravidla zahrnuje velký počet případů a operuje především s kvantifikovanými jevy a procesy. Nevýhoda kvantitativního výzkumu je nasnadě: získáváme omezený počet informací o velkém množství jedinců. Nevíme, co vedlo Čechy v Kruščici označit políčko „Čech“ v dotazníku a proč jiní krajané zvolili označení „Srb“. Proč je ve městě Jasenovo uváděn počet cca 50 Čechů, když zde nikdo česky nemluví? Kvantitativní výzkum umožňuje generalizaci dat a reliabilita těchto dat je vysoká, nicméně neproniká k podstatě věcí, nepojme okolnosti jevu.

¹ Český rozhlas 7 - Radio Praha. *Krajane.net* [online]. c2004-2008 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://krajane.radio.cz/>>.

Proto byl výzkum založen na datech kvalitativních, konkrétně na rozhovoru, který byl doplněn pozorováním. *Kvalitativní výzkum nám pomáhá rozumět pozorované realitě².*

Úkolem kvalitativního výzkumu je vytvoření holistického obrazu zkoumaného předmětu, zachycení toho, jak účastníci procesů situace interpretují a zachycení interpretací těchto interpretací.³

Mezi základní typy kvalitativního výzkumu řadíme rozhovor, polostrukturovaný nebo nestrukturovaný, narativní rozhovor. Narativním rozhovorem výzkumník podněcuje dotazovaného k vyprávění příběhů například otázkami „Jak to všechno začalo?“ „Co bylo potom?“ Výhodou této metody je možnost získání informací, které by se na první pohled nezdály výzkumníkovi důležité, informací, jež by si výzkumník nedal bez rozhovoru do souvislosti. Při tomto typu rozhovoru nejsou stanoveny konkrétní otázky a jejich pořadí, je zde snaha rozšířit a prohloubit už získanou informaci. Nevýhodou této metody je časová náročnost a obtížné zpracování získaných dat.

Informace získané z rozhovoru nemusí být pravdivé, nelze je zobecňovat. Korekce informací se může provést na základě pozorování. Například krajané tvrdili, že mluví česky, pouze pokud jsou v okolí sami Češi. V přítomnosti Srba by to totiž bylo považováno za neslušnost. Díky pozorování ale došlo k opravení tohoto tvrzení, protože i ve společnosti, kde byli pouze Češi, bylo pro krajanu přirozenější mluvit Srbsky.

Problémy při rozhovorech se týkaly jazykové vybavenosti obou stran. Často krajané používali srbská slovíčka nebo slova, která se dnes v češtině už nepoužívají a znají je pouze příslušníci starší generace. Jinak byli krajané velmi vstřícní a ochotní zodpovědět jakoukoli otázku. Nevýhodou také bylo časté odbočování od otázek s velmi dlouhým vyprávěním, které vedly k dotazům zcela odlišným, a na původní otázku nebyla často podána odpověď.

² DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1993. s. 290-291.

³ *Kvalitativní výzkum* [online]. 2009 , 11. 3. 2009 v 04:07 [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kvalitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum>.

3. Literární rešerše

Na téma života českých krajanů v zahraničí bylo napsáno několik knih, bohužel jen velmi málo se jich věnuje krajanům v Srbsku. Velmi oblíbená je spíše rumunská část Banátu, s níž má srbská část společnou historii. O rumunském Banátu lze najít i mnoho informací ze současnosti, existuje internetová stránka zabývající se přímo českou menšinou v Rumunsku.⁴

Jan Auerhan⁵ v Časopise turistů z roku 1919 popisuje návštěvu Kruščice v roce 1914. Češi v Kruščici mají obydlí porůznu mezi srbským obyvatelstvem, svoji identitu si ale udržují. Češi jsou rolníky, umí lépe hospodařit než Srbové, na rozdíl od nich časněji vstávají a hnojí pole. Sňatky uzavírají krajané jen mezi sebou. Srbský vliv na české obyvatelstvo je v tuto dobu mizivý, za zmínku stojí jen vliv maďarský – škola v Kruščici je maďarská, ale s několika českými odděleními.

Pozdější výzkum Ivy Heroldové⁶ vykonaný v období 60. a 70. let 20. století týkající se vystěhovalectví Čechů do jihovýchodní Evropy naznačuje už mísení nejprve německé a později srbské a české kultury. Výsledky tohoto výzkumu lze najít v kapitole knihy *Češi v cizině*. Iva Heroldová zde popisuje příchod Čechů do srbské části Banátu a uvádí, jak se jejich život vyvíjel až do 70. let dvacátého století. V době konce druhé světové války existuje vliv německé etnické skupiny, kdy česká děvčata z Kruščice a Českého Sela chodila k Němcům do služby. Pronikání kulturních prvků umožňovalo společné katolické náboženství a podobnost určitých svátků. Po odchodu Němců v 50. a 60. letech může nastoupit nenápadné a pomalé mísení české a srbské kultury. Iva Heroldová zmiňuje rozdílnost v náboženství mezi Srby a Čechy, jež vedla až do poloviny dvacátého století k endogamii a izolaci obou skupin. Poté se smíšené sňatky staly častější, ale pořád ne zcela běžné. Život Čechů v Kruščici rozděluje do tří rovin – akce pořádané srbským a českým etnikem zvlášť, kdy hosty jsou příslušníci druhé

⁴ PRÁZDNINY U KRAJANŮ : *Turistika v českých vesnicích rumunského BANÁTU* [online]. 2003 [cit. 2009-04-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.banat.cz/>>.

⁵ AUERHAN, Jan. Návštěva Kruščice v r.1914. In SVOBODA, Jaroslav. *Češi nad dunajskými soutěskami*. Praha : Sdružení Banát, 2002. s. 26-27.

⁶ HEROLDOVÁ, Iva. Vystěhovalectví do jihovýchodní Evropy. In BROUČEK, Stanislav. *Češi v cizině*. Praha : Public History, 1993. s. 61-73. ISBN 80-85010-72-0.

etnické skupiny a pak společné kulturní akce všeho obyvatelstva bez rozdílu národnosti a víry.

Nejaktuálnější informace z oblasti přináší Václav Štěpánek⁷ ve své knize *Od Moravy k Moravě, z historie česko – srbských vztahů v 19. a 20. století*. Nenásilné posrbšťování české menšiny datuje od roku 1962, kdy zde zanikla poslední česká škola. Lidé, kteří českou školu už nenavštěvovali, češtinu téměř neovládají, k češtví se ale hlásí. Na vesnicích je čeština zachována v čistější formě, díky malému počtu smíšených manželství. Mládež hovoří většinou pouze srbsky, a to i na výlučně českých akcích. Čeština starší generace je ovlivněna srbštinou v syntaxi a přízvuku. Štěpánek je v udržování češtiny v Srbsku skeptický, chybí zde česká škola a čeští kněží oproti rumunské části Banátu, proto odhaduje, že do padesáti let odtud čeština definitivně zmizí.

⁷ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Marice moravská ve spolupráci s Maticí srbskou, 2005. 311 s. ISBN 80-86488-18-7.

4. Historie osídlení Banátu

4. 1. Vznik Banátu

Pro pochopení současného vnímání etnicity české komunity v obci Kruščice je důležité znát historii příchodu Čechů na toto území, co je vedlo k emigraci a jaké okolnosti je provázely při osidlování zahraniční oblasti. Všechny tyto události se jistě podepsaly na vnímání příslušnosti k národu. Lidé, kteří dnes žijí v Kruščici, mají vztah k české zemi jako ke staré vlasti, ke které je nepojí žádné příbuzenské vztahy, protože do srbské části Banátu přišli z rumunské části. Je tedy nutné znát i část historie předcházející usazení v Rumunsku. Společná historie je totiž jedním z prvků, který spojuje skupinu lidí v jedno etnikum.

Roku 1718, po úspěšném protitureckém tažení Evžena Savojského⁸, byl uzavřen mír v Požarevci, který ustanovuje definitivní konec turecké nadvlády v jihovýchodní Evropě. Monarchie tak získala zpět celý jižní Banát a jihovýchodní Srem. Po vyhnání Turků zde zbyly pusté a rozsáhlé kraje. Na tuto oblast si dělala nárok také Uherská dvorská kancelář, a to na základě dědictví Koruny svatoštěpánské, vídeňská vláda ovšem tento nárok zamítla a nové země byly pod přímou správou Vídně, která zde zahájila politické, správní a hospodářské reformy.

Evžen Savojský roku 1716 v Temešváru jmenoval Hraběte Mercyho jako vojenského velitele a guvernéra této nové korunní země. Mercy se zasloužil o prvotní rozkvět Banátu, z Temešváru vybudoval elegantní město a měl v záměru tuto oblast hospodářsky zvelebit (Mercymu však nebylo dopřáno dílo dokončit, neboť, již jako polní maršálek a vrchní velitel rakouského vojska v Itálii, padl roku 1734 při útoku na zámek Crocettu u Parmy⁹).

⁸ Evžen Savojský byl rakouský vojevůdce a politik francouzského původu, generalissimus vojsk rakouských Habsburků a jeden z největších vojevůdců konce 17. a počátku 18. století. (*Evžen Savojský* [online]. 2005, 27. 3. 2009, 21:50 [cit. 2009-04-12]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ev%C5%BEn_Savojsk%C3%BD>.

⁹ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Počátky kolonizace jižního Banátu a vznik Banátské vojenské hranice, s. 75.

4.2. Počátky kolonizace

Území bylo minimálně osídleno, proto Mercyho dalším cílem byla kolonizace. Mezi prvními zve do země německé kolonisty. Nejprve jsou osídleny úrodné nížiny západního Banátu, roku 1717 sem přicházejí němečtí kolonizátoři z Porýní, Tyrol, Kraňska a z německých oblastí Čech i Slezska. Hornatá východní část – území banátské klisury a oblast pohoří Almáše – byla osídlena až ve 20. letech 19. století. Tak započala snaha o kolonizaci Banátu, která trvala více než jedno století a na jejímž konci sem přichází také stovky českých rodin.

Nařízení, vydané roku 1723 v německých a okolních zemích, osvobozovalo každého kolonistu od placení daní na šest a řemeslníka na patnáct let. Horníci z Čech, Horních Uher, Tyrol a Saska byli žádáni, aby kolonizovali staré hornické obce v okolí Oravice a Moldavy. Lidé se začali stěhovat za úrodnou půdou, menšími povinnostmi a daněmi. Konec slezských válek zvýšil zájem o stěhování ze strany kolonistů, ale i ze strany státu.¹⁰ Kolonizační snaha ale byla po dvaceti letech narušena kvůli rakousko – turecké válce v roce 1738–1739. Část obyvatelstva ze země uprchla, část jich ale byla povražděna tureckými jednotkami.

Kolonizační proces byl tedy znovu na začátku. Racionální a promyšlená kolonizace začíná v 60. letech 18. století podle plánu barona Antona Cothmanna. Plán určuje směr polního hospodářství, vybudování a vzhled kolonizačních vesnic a cílem bylo zvýšení polnohospodářské úrovně do té doby převážně pastevecké oblasti. Využit měl být běžný trojpolní systém. Začalo se s budováním cest s přesně určenou šířkou, vesnice byly budovány na čtvercovém půdorysu v centru nového katastru na vyvýšeninách s návsí uprostřed. Probíhaly i významné terénní úpravy – byly vybudovány ochranné násypy, které by měly zabránit případným povodním, v kombinaci se systémem odvodňovacích kanálů.

4.3. Vznik vojenské hranice

Jelikož hrozilo neustálé nebezpečí vypuknutí nové války s Tureckem, bylo tedy území přiléhající k hranicím osmanské říše na přímý popud Marie Terezie v průběhu 18. století a počátkem 19. století zformováno jako Banátská vojenská hranice podle vzoru hranice na západě. Banátská hranice podléhala vídeňské Dvorské válečné radě. Vrchní

¹⁰ HEROLDOVÁ, Iva. Vystěhovalectví do jihovýchodní Evropy. In BROUČEK, Stanislav. *Češi v cizině*. Praha : Public History, 1993. s. 61-73. ISBN 80-85010-72-0.

velení reprezentovalo zemskou správu, velení pluků distriktní správu a velení rot správu místní.

V letech 1766–1768 byl zřízen illyrskobanátský pluk s centrem ve městě Bela Crkva, k němuž byl později přidružen valašský prapor na východě území. Tím vznikl nový valašsko–illyrský pluk se sídlem v Karansebeši s rozsahem působnosti více na východě. Tento pluk čítající 16 rot byl příliš rozsáhlý a centra od sebe byla velmi vzdálená a tak roku 1845 byl rozdělen na srbský (illyrský pluk) se sídlem v Bele Crkvi a rumunský banátský pluk se sídlem v Karansebeši. Banátská vojenská hanice je tvořena širokým pásem země od Pančeva do Oršavy.

Podmínky vypsané pro kolonisty při formování vojenské hranice byly velmi výhodné.

25. února 1763 vydala Marie Terezie kolonizační patent, který nabízí všem propuštěným vojákům pas vydávaný v českých městech Hradec Králové, Lanškroun, Lovosice, Locket, Mladá Boleslav, Opava, Plzeň a Žatec. Po vyřízení formalit mohli být přijati v Banátu (patent zde nařizoval usazování pokud možno jenom katolíků, Valachů a Srbů), Uhrách a Sedmihradsku (zde mohli být i osoby jiného vyznání než katolického). Kolonistům, jež směřují na komorní panství a kteří si postaví dům, byly přislíbené různé výhody – např. stavební a palivové dříví a úleva od daní na šest až deset let. Dům, pole, hospodářské nářadí, krmivo a obilí na jeden rok dostala každá rodina, která se vystěhuje do Banátu s platným pasem. Učitel a farář sloužili v každé kolonizační vesnici, ranhojič byl pro vesnice dvě. Ustanovení kolonizační inspektoři pomáhali kolonistům radami a starali se o morální a hospodářský vzestup osady. Vláda poskytovala i dotace na zlepšení polního hospodářství a na rozvoj sadařství. V této době převažuje živelná kolonizace nad kolonizací centrálně řízenou.

Poslední turecká válka v letech 1788–1789 opět zanechala toto území zpustošené. Po měsíčním ničení celého jižního Banátu a Pančeva byli Turci vytačeni a 4. srpna 1791 byl podepsán Svištovský mír. Počet obyvatel celého území se snížil o více než 50 000. Obyvatelstvo muselo být znovu doplněno. Noví osadníci, rolníci i řemeslníci (zejména s Alsaska, Lotrinska, Porýní, Hessenska, od Basileje, z Württemberska a Bádenska) směřovali do úrodnějšího území v Německobanátském pluku. Kraj ve Valaškoillyrském pluku byl řídce osídlen a tak vrchní velitelství v

Temešváru muselo propagovat další kolonizaci. *K tomu výrazně dopomohl nový zákon (Grenzgrundgesetze) vyneseny v roce 1807, jenž upravoval poměry na celé tehdejší rakouské vojenské hranici a tedy i na hranici banátské. Zákon stanovoval podmínky pozemkové držby na Hranici, vymezoval možnosti, jak se na hranici usadit, jak získat usedlost a řadu dalších opatření (vytyčoval mj. jaká řemesla, obchod a průmysl lze na Hranici provozovat, povinnosti a práva hraničáře za války a míru, vzhled hraničářských uniforem atd.), nově také stanovoval výměru hraničářských hospodářství¹¹. Praxe na území Illyrskovalašského pluku ale fungovala jinak. Lánová hospodářství se nepřidělovala, ale kolonisté si stanovenou rozlohu museli získat kácením bukového pralesa. Kolonizace na tomto území dvacet let po uzavření svištovského míru stagnuje.*

4.4. Historie českého osídlení

Rozvoj přichází až ve dvacátých letech 19. století, kdy je kolonizace vázána na území Čech, odtud sem ve dvou vlnách sem přichází české i německé obyvatelstvo. První osadníci byli lesní dělníci z jihozápadních Čech, přicházející v letech 1823–1826 na soukromou iniciativu dřevařského podnikatele Magyarlyho, druhá vlna kolonistů osídlila kraj v letech 1826–1830 díky iniciativě vojenského velení Hranice a Dvorské válečné rady.

Druhá vlna osídlování Valašskoillyrského pluku vznikla roku 1826 vedená plukovníkem Draganovičem podpořeným velícím generálem v Temešváru – polním maršálkem Schnellerem. *Na prosbu generála požádala Dvorská válečná rada české gubernium o povolení náboru a propuštění dalších českých kolonistů. Vystěhovalci museli být vyvázáni z poddanství a opatření propouštěcím listem a pasem.¹²*

Kolonisté byli jako hraničáři povinováni vojenskou službou, a za to jim byla vyplácena peněžní podpora na cestě a v prvních deseti letech pobytu, udělena desetiletá

¹¹ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 81-82.

¹² HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 84.

*daňová lhůta, přidělené bezplatné osivo, dobytek, hospodářské náčiní a stavební materiál a zabezpečena pomoc eráru při stavbě obydlí. A získali také nejméně čtvrtlánovou usedlost do dědičného nájmu.*¹³ Hraničář získal i lepší status, byl podřízen vojenské správě a vojenské kázni, jinak byl ale svobodný bez povinnosti roboty. Tyto podmínky nalákaly hodně zájemců, především lidi z Českého království. Díky tomu se v roce 1827 vydali vystěhovalci z Čech ne do cizích krajů, jako to činili ostatní, ale do Banátu. Z Vídně pak byli přepraveni na státní útraty velkou lodí do Banátu. Vyměřená území karansebešskou vojenskou správou pro Čechy byla následující: Schöntal pro 36 rodin, Pojana Biger a Schoj (později Schnellerruhe) pro 30 rodin, Pojana Gernik a Revky (Weizenried) pro 91 rodin, Valja Tisovica (Eibental) pro 81 rodin, Pojana Mujeri (Frauenwiese) pro 39 rodin, Lazurilor Mrakony (Quarzheim) pro 26 rodin a později se k nim přidaly ještě Ravenska a Szumicza. Pro německé obyvatele z Čech byla vyčleněna jiná území.

Roku 1828 přijelo z jihozápadních Čech dalších 506 rodin o počtu 2868 členů. Na konci roku 1828 bylo ke kolonizaci připraveno už 1900 rodin. Obava hraběte Chotka před „vylidněním“ Čech zastavila další verbování do Banátu. Kvůli nepřipravenému a překotnému osidlování ze strany karansebešského pluku se někteří kolonisté v průběhu roku 1828 vrátili pěšky zpět. Tito kolonisté rozeslali po Čechách špatné zprávy o osidlování a to způsobilo konec vystěhovávání Čechů a především Němců z Českého království.

V roce 1830 žilo na území Illyrskovalašského pluku 3880 Čechů a Němců z českého království.

Zpočátku dostávali otcové příspěvky na živobytí pro celou rodinu (na děti do 12 let 3 krejčary nebo jeden groš, starší 12 let 6 krejčarů nebo 2 groše). Podpora jim byla vyplácena ze státní pokladnice od vrchního vojenského velitelství z Temešváru. Postupně se ale suma peněz zmenšovala a po čtyřech letech byla zastavena. Přistěhovalcům bylo těžko a zdálo se, že je vše marné. Uprostřed lesů nebyla možnost vydělávat peníze. Buky a duby byly tak mohutné, že je stěží objali 4 muži. Tyto stromy museli pokácet i osadníci druhé vlny, kteří nebyli tak profesně zdatní jako Magyarlyho dřevaři z vlny první. Společnými silami ale docílili řádného založení obce. Byla také

¹³ ŠTĚPÁNEK, Václav. MIZEJÍCÍ MENŠINA: ČEŠI V SRBSKÉM BANÁTĚ. In DIENSTBIER, Jiří, et al. *Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou*. 1. vyd. Praha : [s.n.], 2004. s. 34-37. ISBN 80-239-4020-1.

nouze o chléb a i o jiné potraviny, především kvůli špatnému spojení a zásobování vesnic. *V celé oblasti existovaly pouze dvě silnice (z Nové Moldovy přes Bozovice na Kransebeš a z Oršavy na Kransebeš), které se ovšem nově kolonizovaným obcím vyhýbaly*¹⁴. Obce byly spojeny stezkami, cesty vedly přes lesy a byly neschůdné, nebylo možné vzít vůz, vše se muselo nosit na vlastních bedrech. Cesta z Bigru do města, do Oršavy, trvala 10 hodin, ze Schöntalu do Oravice 8 hodin a z Gerniku do Sásky 5 hodin chůze. Kruščický kronikář vystihuje situaci takto: *Jsouce tak vzdálení od měst, zakoušeli často dosti bíd, nedostatku, nouze, ba i hladu, jelikoz nebilo pro nedostatek vydelku a tudíž i peněz možna dostatek potravin zakoupiti, co by s vozem za to stalo vyjeti, aby zasoba na delši čas rodinam stačila, neboť za malo peněz malo zasoby a i ta z velikými až k neuvršení kdo horských a neschudných cest neskusil, obtížnosti na zadech přinešena biti musela.*¹⁵

Místní Rumuni a Srbové byli k Čechům velmi vlídní a pomáhali jim.

Po první sklizni ale situace nebyla lepší, pole vytvořena kácením lesů rodila velmi slabě, sázely se jen nenáročné plodiny jako například brambory. Špatné životní podmínky, nemoci a úrazy měly za následek výrazné zvýšení úmrtnosti v osadách.

Přistěhovalcům, i těm, kteří měli peníze, se ale zastesklo po domově. Starším hlavně po kostelech, na které byli zvyklí a nyní neměli kam přijít na bohoslužby. Lidé ze Schönthalu a zřejmě i z Gerniku se shromáždili roku 1833 u jednoho Čecha, který uměl psát, a podali žádost o přemístění do nového, úrodnějšího kraje. Tak učinili bez vědomí své setniny, což bylo považováno za vzpouru. Pisatelé žádosti proto byli potrestáni ranami holí a vězením. Pak na místo přijela komise, která lidem, jež by chtěli odejít, pohrozila přísným potrestáním. Češi se ulekli, přestali myslet na odchod a pracovali tak, jak jim bylo uloženo.

Nakonec ovšem, zřejmě na základě náznaků vzpoury, vydala již v září 1832 Dvorská válečná rada reskript, v němž povoluje kolonistům přesídlení v rámci pluku,

¹⁴ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 88.

¹⁵ Pamětní kniha obce Kruščické, s.4

*pokud si ovšem kýžené místo sami najdou, kolonisté získali možnost volného pohybu v rámci území pluku a, aby si vydělali, snad i pasy k cestám do sousedního Srbska.*¹⁶

Po nějakém čase krajané opět chtěli Rumunsko opustit, teď už ale lidé odcházeli i bez povolení, vzdali se svých lesních bytů a stěhovali se do nejbližších vesnic, kde se usadili jako nádeníci. Řemeslníci měli jednodušší situaci, jejich řemeslo nebylo závislé na půdě, odcházeli především do větších měst v údolích – do Dalbošce, Prilipce, Staré Moldovy, do Karansebeše a Staré Oršavy. Pro rolníky, kteří se nechtěli stát pouhými nádeníky a bezzemky, bylo přemístování složitější. Hraničáři v nížinných krajích se ze strachu o krácení pozemků bránili novým přílivům kolonistů. Proto mnoho rolnických rodin hledalo brzy cestu zpět, například do opuštěných obcí jako Weidenthal a Wolfsberg se vrátilo 110 rodin. Ve Valaášskoillyrském pluku hromadné migrace ustaly, jednotlivci a menší skupinky rodin migrovali dál, ale už jen na předem ověřené místo.

4. 5. Osídlení Kruščice

Roku 1834 začali do Kruščice směřovat první nespokojení čeští osadníci z vesnic v Almašském pohoří a v Banátské klisuře. První Čech, který se do této vsi přistěhoval, byl podle kruščické kroniky jakýsi cihlař Hnilička (či Glazer) z Gerniku, který zřejmě přilákal další osadníky z rumunských vesnic pozitivními zprávami. Další osadníci přicházeli především z Rovenska, Šumice, Bígru, a Gerniku. Podle kruščické gruntovnice je ale nejstarším Čechem, jemuž byl přidělen statek, Michal Hubert. O jeho původu a rodině ale není v písemnosti žádná zpráva.

Migrace Čechů do Kruščice z kolonizačních vesnic v hornaté části Banátu, ale i přímo z Čech, pokračuje až do zániku vojenské hranice roku 1873. V roce 1838 už bylo v Kruščici asi 60 českých rodin. Kruščice se v padesátých, šedesátých a sedmdesátých let 19. století zvětšuje rok od roku hlavně příchodem Čechů, jak dokládá kruščická gruntovnice a kruščická kronika. Osadníci Kruščice a okolních osad pocházeli zejména ze středních Čech (z měst na Čáslavsku, Berounsku, Kouřimsku, Poděbradsku a Příbramsku) a jihozápadních Čech (Plzeňsko a Klatovsko).

Zpočátku se živili dovozem kamenného uhlí z dolů v Oravici do přístavu v Baziáši, práce byla dobře placená a proto Češi neměli zájem obdělávat půdu. V

¹⁶ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 90.

kruščické kronice je tato situace popsána takto: *Naši predchudci našli „Kannan“, medem a mlékem tokoucí zem, z které na nijaky pad sobe vystehovat si neprali.*¹⁷

Češi působili na srbské obyvatelstvo kladně, předali jim znalosti, jak racionálně obdělávat půdu, jak ji hnojit a používat lepší zemědělské nářadí.

Tato možnost výdělků (přeprava uhlí) ale zanikla po výstavbě trati z Oravice do Baziáše (trať procházela Belou Crkví, Vračevým Gajem a Jasenovem, otevřena byla 1.11.1856). Díky ní mohli na toto místo přicestovat více Čechů, kteří pracovali jako dělníci na výstavbě železnice a následně jako železniční zaměstnanci. Za vydělané peníze z formanských jízd si pak nakonec nakoupili pozemky a stali se rolníky. *Kde je Buh a svornost tam je i laska a Boži pozechnani, pole rodili mi pracovali a o nouzi nevedeli.*¹⁸

Relativně poklidný život ale netrval dlouho, politická vrchnost si roku 1859 Čechy zavolala a přikázala jim splatit podporu, kterou dostávali v prvních letech svého pobytu v Uhrách. Dluh kolísal mezi 87–717 zlatými na osobu. Jistý poručík Jovanovič Čechům nabídl pomoc, pokud mu dají krávu. *Tu nemeškal naš stric Frida od občanu penezity prispevky zbyrati a radci kravu splatiti, který nelenil supliku napsati, jim do ruky dati by prepsana a na sameho země pana poslana byla.*¹⁹ Dluhy jim byly nakonec úplně prominuty.

Nová státní hranice (ustanovená trianonskou smlouvou po první světové válce) rozdělila Banát na Rumunsko a Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. Tím se omezily kontakty srbských a rumunských krajanů, které byly úplně přerušeny během druhé světové války a také v době roztržky Jugoslávie s Kominformou²⁰. K obnovení styků došlo až v 60. letech dvacátého století, Češi z rumunské části migrovali do prosperující Jugoslávie za sezónní zemědělskou prací, což se opět přerušilo kvůli krizi v 80. letech. V současné době jsou kontakty pouze na bázi kulturní, lidé se navštěvují při církevních a folklórních slavnostech.

¹⁷ Pamětní kniha obce Kruščické, s.6

¹⁸ Pamětní kniha obce Kruščické, s.6

¹⁹ Pamětní kniha obce Kruščické, s.9

²⁰ Kominforma byla Moskvou řízená mezinárodní organizace komunistických stran. Založena v září 1947 na konferenci v polském městě Szklarska Poręba navazovala na činnost během války zrušené Kominterny. Vedle Komunistické strany Sovětského svazu dále sdružovala komunistické strany Bulharska, Československa, Francie, Maďarska, Itálie, Rumunska a Polskou Sjednocenou dělnickou stranu. Až do vyloučení v roce 1948 byly členy také komunistické strany Jugoslávie a Svobodného území Terstu. (*Kominforma* [online]. 2008, 26. 12. 2008 v 06:35. [cit. 2009-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kominforma>>.)

Na konci šedesátých let 19. století měli Češi jen 50 hospodářství, o padesát let později v roce 1919 bylo českých hospodářství už 100. V roce 1869 zde žije 200 Čechů mezi 1807 obyvateli a Kruščice se tak stává největší českou vesnicí v srbské části Banátu.

5. Historie obce Kruščice

Kruščice je jedna z nejstarších původně čistě srbských osad Banátské vojenské hranice. Její jméno se zmiňuje poprvé v roce 1690. Známa se stala díky neúspěšné vzpouře zdejšího srbského obyvatelstva proti rakouské vojenské správě, která propukla v souvislosti s Kardjurdjovovým povstáním v sousedním tureckém Srbsku.

V roce 1713 měla Kruščica 27 domů a v roce 1746 již 56 domů, od roku 1776 připadla pod správu Valšsko–Illyrského pluku. Srbský kostel zde stál již v 18. století. V roce 1838 připadla obec pod správu Illyrského praporu a v roce 1845 pak pod správu Srbského hraničářského pluku. V roce 1854 čítala 1409 obyvatel, a patřila ke kusičské setnině. Po zformování vojenské hranice připadla v roce 1873 ke Krašovské a v roce 1876 k Temešské župě.²¹

5.1. Specifika obce

Kruščice leží zhruba 5 kilometrů od obce Bela Crkva. Obyvatelé jezdí za prací tam, do Bělehradu nebo za hranice. Většina Čechů jsou ale zemědělci, mají svá pole a stroje. Zajímavostí je, že se včelařstvím v této lokalitě zabývají pouze Češi. V místní tiskárně, kterou vlastní Češi, pracuje 18 lidí, z toho 10 z Kruščice, vyrábí se sešity, kalendáře, letáky, pohlednice apod.

5.2. Statistické údaje o počtu krajanů

V současné době žije v Kruščici asi 1000 obyvatel, z nichž je 300 Čechů, pracujících zejména v zemědělství. Roku 1910 se k české národnosti přihlásilo 481 obyvatel, v srbské části Banátu se tak Kruščice stala vesnicí s největším počtem Čechů v jednom sídle.

²¹ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 96.

Přehled vývoje počtu českých krajanů v obci Kruščice:

Rok	Počet Čechů	Počet obyvatel v Kruščici celkem
1802	?	1066 ²²
1847	157 ²³	?
1854	?	1409 ²⁴
1869	200	1807 ²⁵
1910	481	2209 ²⁶
1921	500 ²⁷	
1971	400	1479
1991	300 ²⁸	

²² HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 96.

²³ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 97.

²⁴ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 96.

²⁵ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 97.

²⁶ HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2005. ISBN 80-86488-18-7. Kolonizace východních oblastí Banátské vojenské hranice a příchod Čechů, s. 97.

²⁷ HEROLDOVÁ, Iva. Vystěhovalectví do jihovýchodní Evropy. In BROUČEK, Stanislav. *Češi v cizině*. Praha : Public History, 1993. s. 61-73. ISBN 80-85010-72-0.

²⁸ ŠTĚPÁNEK, Václav. MIZEJÍCÍ MENŠINA: ČEŠI V SRBSKÉM BANÁTĚ. In DIENSTBIER, Jiří, et al. *Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou*. 1. vyd. Praha : [s.n.], 2004. s. 34-37. ISBN 80-239-4020-1.

6. Školství a český jazyk v obci Kruščice

*Identifikační společné znaky, jimiž by se měla vyznačovat skupina lidí, abychom o ní referovali jako o etniku, jsou například jazyk, původ, území, historie, kultura, náboženství.*²⁹ Znalost českého jazyka jako jazyka, kterým mluvili předci krajanů, je pro Čechy v Kruščici tedy velmi důležitá, protože je tmelícím prvkem tohoto daného etnika. Jaká byla první škola v Kruščici a jak se dále rozvíjelo školství na území Kruščice, nám může ukázat, kdy bylo vnímání češství nejsilnější a proč už dnes mladí lidé česky mluví jen výjimečně.

6. 1. Vznik školy

Po příchodu do Kruščice měli Češi obavu o vzdělání svých dětí, nebyla tu žádná škola, čeština byla slyšet jen doma. Děti nejprve začaly docházet na nedělní cvičení do nedaleké obce Bele Crkve, kde je pan kaplan učil základnímu vzdělání, česky ale sám neuměl, mluvil německy.

Později byl do Kruščice přidělen učitel, v Kruščici ale ještě nebyla vybudovaná škola, vyučovalo se po různých staveních, nejčastěji v domě Votavových, jemuž se platila malá činže. Státem bylo proplacené dříví a plat učitele, což velmi potěšilo občany Kruščice, měli totiž strach, aby nemuseli platit zpětně podporu, jak se stávalo již v minulosti.

Češi a Srbové školu společně postavili za přispění státu v letech 1854–1855. Vyučovat se mělo i v němčině, ale protože dosavadní učitel Václav Glaser tento jazyk neovládal, byl propuštěn a na jeho místo byl přijat tehdy devatenáctiletý Václav Kýský, absolvent jasenovské školy. Kýský, původním jménem Stehlík, se narodil roku 1837 v jižních Uhrách. Nové jméno přijal po domluvě děkana z Bele Crkve, který mu prý nakázal změnit si jméno na maďarské, které se sluší příslušníkovi maďarskému a učiteli. Přesto však zůstal opravdovým Čechem, sám začal psát kroniku Kruščice. Tu nazval: *„Pamětní kniha pro obyvatele české obce Krušické, zřízena péčí kostelního výboru, sepsána dle ústního podání nejstarších osadníků na památku pro budoucí*

²⁹ HIRT, Tomáš. *Etnicita, etnikum, etnické skupiny* [online]. 2008 [cit. 2009-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_3.pdf>.

pokolení k upamatování na prvnější časy, pohnutky a pokračování zdejší, psaná zde od bývalého učitele Václava Kýského“. Občané byli s vyučováním velmi spokojeni, učitele si vážili, a když měl problémy, pomáhali mu. Roku 1875 byl učitel Kýský přemístěn do Nové Ogradeny, stáří ale strávil v Kruščici.

Novým učitelem se stal Josef Nevrátil a po něm v roce 1880 Rudolf Málek. Po nástupu maďarských úřadů byli čeští učitelé neznalí maďarštiny suspendováni a výuka probíhala z větší části v maďarštině.

Po druhé světové válce byl učitelem Karel Schovanec. I nadále se učilo česky, ale už jen v jedné třídě od první do čtvrté třídy. Se staršími žáky učitelé secvičovali divadelní hry, s nimiž pak vystupovali i v Bele Crkvi a v Ablianě. Během let ale českých dětí ubývalo a učitelé neměli dost žáků k vyučování v českém jazyce. Roku 1964 zde zanikla poslední česká škola, čeští žáci byli přidáni k srbským, dochází k nenásilnému posrbšťování české menšiny. Posledním českým učitelem byl Alois Hlaváček se svou ženou Fanynkou.

6. 2. Situace ve školství dnes

Škola má nyní šest místností, jedna místnost je vyčleněna jako tělocvična. V blízkosti budovy je pro děti hřiště, které mohou využívat i po škole. Žáci navštěvují školu od první do osmé třídy. Školní docházce předchází tzv. nultý ročník pro děti ve věku 6–7 let. Pro „předškoláky“ zde není žádné vyžití, v Kruščici nenajdete žádnou mateřskou školu. V nultém ročníku si děti hlavně hrají, ale učí se i základům čtení i psaní, na které naváží v prvním ročníku. Nultý ročník je povinný.

Kvůli malé kapacitě školy mají čtyři ročníky vyučování dopoledne a zbylé čtyři ročníky odpoledne. Po měsíci se vystřídají. Děti nejprve poznávají cyrilici, latinku se učí od třetí třídy. Od páté do osmé třídy je vyučována informatika, nicméně ve škole jsou pouze dva počítače. Studenti pak mohou pokračovat na gymnáziu v Bele Crkvi nebo na technických školách či učebních oborech tamtéž či ve Vršči vzdáleném asi 30 kilometrů.

Paní Milada Marešová z Kruščice, učitelka dětí nultého ročníku, nacvičuje ve volném čase s dětmi od 1. do 8. třídy česká vystoupení, jedná se o recitaci básniček, zpěv lidových písní a divadelní představení. Děti pak vystupují v českém domě v

Kruščici a v okolních srbských městech, kde je česká menšina – v Bele Crkvi, Českém Selu a v Dobričevu.

Český dům vlastní v knihovně mnoho výtisků českých učebnic z různých předmětů. Je zde několik druhů čítanek, prvouky, učebnic českého jazyka a matematiky. Česká beseda je dostala darem od České republiky, nezdá se však, že by je někdo kdy využíval, učebnice vypadají pořád jako nové. Jedinou jejich funkcí bylo vystavení do vitríny, při příležitosti návštěvy delegáta z Čech.

6. 3. Výuka českého jazyka v Kruščici

Od roku 1998 se koná nepovinná výuka češtiny, kterou zajišťoval zastupitelský úřad ČR v Bělehradě, od roku 2000 pak učitel vyslaný Ministerstvem zahraničí ČR. První byl učitel Roman Grossmann, který zde byl tři roky, po něm následovaly učitelky Daniela Zezulková, Barbora Jiroušková a Lída Šťástková, každá na rok.

Nyní je v Kruščici asi 90 žáků, z toho 25 českých, kteří ale nemají vlastního česky mluvícího učitele češtiny.

6. 3. 1. Čeští učitelé u krajanů

Na základě vládního usnesení č. 1622 ze dne 14. prosince 2005 ve znění usnesení vlády č. 1256 ze dne 8. října 2008 „O programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006 až 2010“ je vysíláno k českým krajauským komunitám od roku 2009 celkem 13 učitelů českého jazyka. Vyslaní učitelé působí v destinacích: Argentina (2), Brazílie (2), Chorvatsko (2), Německo (1), Paraguay (1), Rumunsko (1 + 2 s výjezdy do Srbska), Rusko (1), Ukrajina (1).³⁰ Českým dětem se v Kruščici věnuje pan učitel Svoboda, který působí v Rumunsku, sem dojíždí jednou za dva měsíce, aby zde třikrát týdně vyučoval češtinu.

Tato forma vládní pomoci krajanům je adresována českým krajauským komunitám v zahraničí, které mají vlastní systém školního vyučování v češtině (např. Rumunsko a Chorvatsko) a dále těm, které chtějí zajišťovat pro své členy pravidelnou výuku českého jazyka jako projev uchování a rozvoje české identity. Hostitelský krajauský spolek je povinen zajistit komplexní pracovní a životní podmínky pro

³⁰ Vysílání učitelů ke krajauským komunitám [online]. 2009 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/pomoc_krajanum_ve_skolstvi/vysilani_ucitelu_ke_krajauskym_komunitam.htm>.

působení učitele z ČR a měl by také využít jeho potenciálu při organizaci kulturně osvětových aktivit spolku.

Základním cílem projektu je umožnit přímý kontakt žáků a učitelů z řad české krajské komunity se současným českým jazykem a metodami jeho vyučování. Působení učitele z ČR by mělo nad rámec školní výuky zahrnovat též metodickou práci s místními učiteli ČJ, vyučování v jazykových kurzech pro dospělé. V širším smyslu pak spolupráci s krajským tiskem a folklorními soubory, dále kulturně osvětové působení, práci s dětmi, mládeží apod.³¹ Z Rumunska, ze Svaté Heleny dojíždí do Kruščice také jednou za dva měsíce Petr Skořepa, který učí děti folklóru, tancování a divadlu.

Rozsah a podmínky činnosti učitele vyslaného z ČR jsou v konkrétních případech předmětem dohody mezi Ministerstvem zahraničních věcí ČR a příslušným krajským spolkem. Hlavní podmínkou pro působení učitele je, aby krajská komunita dlouhodobě a kontinuálně zajistila dostatečný počet žáků a předložila koncepci dalších zájmových aktivit souvisejících s českým jazykem a kulturou, na kterých by se měl učitel podílet.³²

V Kruščici je asi 25 dětí pocházejících z českých rodin, což by měl být dostatečný počet žáků. Problémem je ale dlouhodobé zajištění dostatečného počtu žáků, protože po těchto dětech už pravděpodobně v Kruščici další české děti nebudou. Mladí, kteří umí česky, buď jedou do Čech za prací, nebo se alespoň stěhují do měst. Ze strany dětí ale už i teď není velký zájem o učení se češtiny. Spíš je to přání jejich prarodičů či rodičů, aby si děti uchovaly podvědomí o svém původu.

6. 3. 1. 1. Požadavky na učitele u krajanů

Učitel u krajské komunity musí být absolventem vysokoškolského studia nebo studia v akreditovaném bakalářském nebo magisterském studijním programu. Výhodou je nejméně dvouletá praxe ve výuce českého jazyka na základní škole, konzervatoři nebo střední škole. Dobře se uplatní zkušenosti s ochotnickým divadlem, vydáváním časopisů,

³¹ Vysílání učitelů ke krajským komunitám [online]. 2009 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/pomoc_krajanum_ve_skolstvi/vysilani_ucitelu_ke_krajskym_komunitam.htm>.

³² Vysílání učitelů ke krajským komunitám [online]. 2009 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/pomoc_krajanum_ve_skolstvi/vysilani_ucitelu_ke_krajskym_komunitam.htm>.

organizováním kulturních, společenských a sportovních akcí. Krajané uvítají hru na hudební nástroj, zpěv, znalosti základů knihovnictví apod. Znalost práce s počítačem je dnes již samozřejmou nutností. Hlásit by se měli pouze samostatní, aktivní, komunikativní, tolerantní a optimističtí uchazeči, kteří mají dobrý vztah ke krajanům a nebojí se ani tvrdých životních podmínek.³³

Pro jednoho kandidáta z Čech byl problém srovnat se s realitou, protože jel do Srbska s jinou představou. Jiří Kaňák to komentuje v jednom z rozhovorů takto: „*S čím jsem se tam setkal, neodpovídalo mým představám o práci, kterou bych mohl vykonávat odpovědně a na určité úrovni. Spíše než o výuku češtiny šlo o práci sociální. Pro tamější lidi je učitel z Čech někdo, od koho se očekává, že povede místní komunitu, bude pozvedat jejich kulturní úroveň, ale také bude jakými jejich prostředníkem s úřady a se světem na západě. V každém okamžiku a celou osobností jim prostě musíte patřit. Cítil jsem, že pro takovou práci nemám dost zkušeností. Vzhledem k tomu, že nebyl problém vyslat náhradníka, uvolnil jsem místo jinému učiteli.³⁴*

Krajané opravdu očekávají, že jim učitelé budou pomáhat s různými mimoškolními záležitostmi, nejčastěji se získáváním podpory z České republiky a se psaním různých projektů. Výuka češtiny je mnohdy až na druhém místě.

6. 3. 2. Kurz českého jazyka pro krajané

Dospělí krajané z celého světa, kteří mají zájem o rozvíjení českého jazyka, či jsou úplní začátečníci, mají možnost se každý rok přihlásit na čtyřtýdenní letní kurz českého jazyka.

Čtyřtýdenní kurz českého jazyka pro krajané v Dobrušce se v roce 2009 uskutečnil v termínu od 31. 7. do 28. 8. 2009. Kurz je určen širokému spektru zájemců z řad české krajané komunity v zahraničí bez ohledu na úroveň znalosti českého jazyka.

³³ *Požadavky na učitele u krajanů* [online]. 2007-2009, 30.9.2008 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <http://www.dzs.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=258&>.

³⁴ *Kaňák opět v akci* [online]. 2005 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://paratko.wz.cz/paratko.php?page=temata/rozhovory>>.

Přednost přitom dostávají zájemci, kteří se tohoto kurzu v minulosti nezúčastnili. Každým rokem je poskytováno 60 stipendijních míst vybraným uchazečům.

Kurz českého jazyka je plně hrazen vládou ČR, výše finančního příspěvku na dopravu do ČR a zpět v roce 2009 činí 1.500,- Kč pro evropské a 4.500,- Kč pro mimoevropské účastníky. Stipendium zahrnuje veškeré náklady na výuku jazyka, stravování, ubytování a také doplňkový poznávací a kulturně osvětový program. Během studijního pobytu je účastníkům zajištěno základní zdravotní ošetření v rozsahu stanoveném zákonem č. 326/1999 Sb.³⁵ Příspěvek na dopravu je dle mého názoru nedostačující. Konkrétně autobusová jízdenka Bělehrad – Praha a zpět se studentskou slevou stojí 1700 korun. Náklady na dopravu z Kruščice do Bělehradu a z Prahy do Dobrušky nejsou započítány. K tomuto konstatování mě vede fakt, že průměrné příjmy srbské části Banátu jsou podstatně nižší než mzdy občanů v ČR.

Výukové a ubytovací prostory jsou zajištěny ve studijním středisku Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v městečku Dobruška ve východních Čechách. Účastníci jsou rozděleni do skupin podle stupně znalosti českého jazyka - začátečníci, mírně pokročilí, středně pokročilí a pokročilí. Výuka probíhá od pondělí do pátku v dopoledních hodinách v rozsahu celkem 120 vyučovacích hodin. V odpoledních hodinách a zejména o víkendu je pro účastníky připraven mimoškolní program, v jehož rámci se mohou seznámit s historickými památkami, významnými městy, přírodními krásami, folklorními akcemi i každodenním životem lidí v České republice. Tyto aktivity jsou v neposlední řadě příležitostí k praktickému využití a vzájemnému procvičení nabytých jazykových znalostí.

Minimální věková hranice pro účast je stanovena na 18 let. Po úspěšném absolvování kurzu vydává Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy účastníkům osvědčení o absolvování kurzu.

Účastníci ze zemí, které mají s Českou republikou vízový režim, si musí včas zajistit na zastupitelském úřadu ČR příslušné vízum. Vzhledem k tomu, že kurz ČJ je realizován v rámci vládní podpory českých krajských komunit v oblasti vzdělávání

³⁵ *Letní kurz českého jazyka v Dobrušce* [online]. 2009 , 02.02.2009 14:34 [cit. 2009-02-21]. Dostupný z WWW:
<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/pomoc_krajanum_ve_skolstvi/letni_kurz_ceskeho_jazyka_v_dobrusce.html>.

(usnesení vlády ČR č. 1622/2005), mohou účastníci požádat o prominutí vízových poplatků.

Možnost placené účasti na kursu - tzv. samoplátci

Počet míst pro samoplátce je omezený, nicméně v roce 2008 bylo možné vyhovět všem zájemcům. Souběžně s přihláškou je nutné zaslat zálohu 100 EUR. Přesné ceny jednotlivých položek kurzu stanoví Ústav pro jazykovou a odbornou přípravu Univerzity Karlovy.

Orientační ceny položek kurzu (včetně DPH) - lze zakoupit výběrově:

<i>Výuka včetně studijních materiálů</i>	<i>600,- EUR</i>
<i>Doprovodný program včetně víkendových výletů</i>	<i>250,- EUR</i>
<i>Ubytování</i>	<i>300,- EUR</i>
<i>Plná penze</i>	<i>200,- EUR³⁶</i>

Z Kruščice se takového kurzu zúčastnili dva lidé, kteří byli s kurzem velmi spokojeni. Mimo výuku češtiny ocenili doprovodný program, díky němuž poznali i jiná místa v Čechách, než na kterém se kurz konal. Pro mnohé krajany v Kruščici, kteří by se chtěli kurzu zúčastnit, je odjezd do Čech nemyslitelný. Jednak proto, že kurz je nad jejich finanční možnosti, pokud nezískají stipendium, a jednak proto, že by museli opustit svá hospodářství, která by za 14 dní bez péče utrpěla újmu. Také získání víza po vstupu České republiky do schengenského prostoru není snadnou záležitostí a hlavně není zadarmo ani pro naše krajany v Srbsku. Stojí okolo 35 EUR, což pro krajany z regionu představuje třetinu měsíčního platu.

³⁶ *Letní kurz českého jazyka v Dobrušce* [online]. 2009 , 02.02.2009 14:34 [cit. 2009-02-21]. Dostupný z WWW:
<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/pomoc_krajanum_ve_skolstvi/letni_kurz_ceskeho_jazyka_v_dobrusce.html>.

7. Spolková činnost

Velmi důležitým momentem pro udržení pocitu příslušnosti k etnické skupině je vytvoření spolku, v němž mohou být členové pouze lidé dané etnické skupiny. Jak se tedy vyvíjel spolkový život u krajanů v Kruščici a jaká je situace dnes, je už předmětem další kapitoly.

7. 1. Vznik české besedy

Potom, co ukončila roku 1964 činnost česká škola, se Češi neměli kde shromažďovat, kde by cvičili divadelní hry a kde by tancovali. Proto se roku 1967 začal budovat Český dům na kostelním pozemku. Stavení bylo po dokončení kaplanem vysvěceno. Tohoto roku vznikla i Česká beseda. Kostelní výbor byl založen dříve. Česká beseda spadá pod Matici českou v Bele Crkvi. Česká beseda je registrována v Novém Sadě v Srbsku.

7. 2. Složení české besedy dnes

V únoru 2008 se sloučil kostelní výbor s Českou besedou, finanční prostředky jsou společné a obě organizace si vzájemně vypomáhají. Podle starší generace došlo ke sloučení díky kněžově agitaci, aby mohl dostávat příspěvky na činnost církve. Do čela dosadil farář mladé lidi, což vyvolalo nevoli starších. Podle nich mladí neumějí česky a od sloučení nevykonali žádnou činnost. Kostelní výbor s Českou besedou má 13 nových členů a 3 kontrolory.

7. 3. Možnosti získání finanční podpory

Významnou činností České besedy je psaní žádostí o grant či jinou finanční podporu, která jim pomůže v organizaci různých aktivit spojených s českým etnikem. Díky obnosům, které česká beseda přijme, mají krajané větší možnost udržovat si české tradice a někteří také mají možnost poznat Českou republiku, možnost, která by se jim bez těchto prostředků nenaskytl.

Peníze získávají od Matice české v Bele Crkvi, některé formou grantu od Vojvodiny z kulturního fondu a také z Čech, odkud přichází největší část podpory.

7. 3. 1. Pravidla MZV ČR pro poskytnutí daru krajským organizacím

Ministerstvo zahraničí v ČR poskytuje peněžní dary zahraničním krajským zahraničním organizacím prostřednictvím Odboru kulturních a krajských vztahů (čj. 102068/2006-OKKV), resp. od 1. května 2007 prostřednictvím Odboru krajských a kulturních vztahů a zahraniční prezentace (OKVZP).

Pravidla Ministerstva zahraničních věcí České republiky pro poskytování peněžních darů do zahraničí prostřednictvím Odboru kulturních a krajských vztahů:

1. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (dále jen "MZV ČR") může poskytnout peněžní dar do zahraničí v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s usnesením vlády ČR č. 1622/2005 o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006 až 2010.

2. Peněžní dar je možno poskytnout výhradně právnickým osobám (dále jen "žadatel"), zejména krajským spolkům, společností přátel ČR, sdružením absolventů českých škol, zájmovým sdružením bohemistů v teritoriu apod., které organizují a realizují své akce (dále jen "projekty") spočívající např. v organizování výstav, symposií, seminářů, diskusních a přátelských setkání, besed, přednášek nebo jiných kulturních a společenských událostí pořádaných v zahraničí. Dar je možno poskytnout také na projekty oprav a údržby krajských škol a jiných spolkových objektů, drobných památek a dalšího českého kulturního dědictví v zahraničí a na poskytování asistenční pomoci. Na poskytnutí daru není právní nárok.

3. Žadatel je v rámci žádosti o poskytnutí daru povinen věrohodně doložit svoji právní subjektivitu a registraci ve státě působnosti.

4. Žádost o poskytnutí daru na příslušný kalendářní rok na projekty realizované nebo zahájené v tomto roce předkládá žadatel místně příslušnému ZÚ v termínu do 28. února předchozího kalendářního roku na formuláři "Žádost o poskytnutí peněžního daru do zahraničí na rok...." (dále jen "žádost"). Na neúplné žádosti a žádosti předložené po termínu nebude brán zřetel. Rozhodující pro přijetí žádosti je datum poštovního razítka nebo potvrzení podatelny ZÚ. Žadatel je povinen neprodleně oznámit každou změnu identifikačních údajů uvedených v předložené žádosti.

5. Po shromáždění žádostí došlých ve stanoveném termínu, jejich projednání a schválení bude žadatelům zasláno "Rozhodnutí MZV ČR o poskytnutí peněžního daru do zahraničí v roce ..." (dále jen "rozhodnutí"). Žadatelé, kteří neuspějí, obdrží rozhodnutí o neposkytnutí peněžního daru.

6. Dar je možno použít výhradně na projekt, který byl předmětem žádosti a který je uveden v rozhodnutí. Nelze jej tedy použít na neodsouhlasené aktivity, byť v rámci uvedeného projektu. Případné dodatečné změny již schváleného projektu je nutno předem projednat s místně příslušným ZÚ a vyčkat písemného vyjádření. Z prostředků daru nelze financovat fyzické nebo právnické osoby s výjimkou těch, které poskytují výkony a služby spojené s realizací schváleného projektu, a to podle výše poskytnutého daru. Dar se poskytuje pouze na úhradu nezbytných nákladů realizovaného projektu, což znamená, že do rozpočtu projektu nesmí být zakalkulován zisk žadatele.

7. Příjemce daru je povinen vést řádné a oddělené sledování přijatých a použitých darů ve svém účetnictví a odpovídá za jejich případné zdanění v souladu s místními právními předpisy.

8. Příjemce daru je po skončení roku povinen vypracovat zprávu, jejíž součástí je vyúčtování poskytnutých finančních prostředků. Tuto zprávu předá místně příslušnému zastupitelskému úřadu (ZÚ) nejpozději do 15. ledna následujícího roku. V případě, že realizace projektu přesahuje do dalšího kalendářního roku, je možno na základě souhlasu MZV ČR převést nedočerpané prostředky do téhož kalendářního roku.

9. Poskytovatel daru je oprávněn ověřovat správnost použití daru. Příjemce daru umožní na požádání MZV provedení kontroly a ověření správnosti použití daru ve svém účetnictví.

10. Výše poskytnutého daru, účel použití daru a název příjemce budou zveřejněny.³⁷

7. 3. 1. 1. Aplikace pravidel na Kruščici

Tato pravidla musí předkladatelé žádostí respektovat, jinak se připraví o možnost získání peněžního daru. Se sestavením a podáním žádostí jim pomáhá většinou někdo z Čech. Když v Kruščici působil Roman Grossmann, pomáhal členům výboru sepsat žádosti o grant a také s různými administrativními činnostmi s tím spojenými.

³⁷ Pravidla pro poskytování peněžních darů [online]. 2009 [cit. 2009-02-22]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/penezni_dary_do_zahranici/poskytovani_peneznich_daru.html>.

Krajané mohou peníze využít jen dle výše popsaných pravidel. Vyhovět jim byl problém v Českém Selu, kde je vydlážděná cesta k Českému domu, podle jednoho z občanů prý proto, že už nevěděli, jak jinak peníze v rámci zásad využít.

V dubnu roku 2006 byla schválena peněžní podpora pro krajské spolky v srbské části Banátu úhrnně. Čítala 240 000 korun pro spolky v Bele Crkvi, Kruščici a Českém Selu. Peníze pak přerozdělovala Matice česká v Bele Crkvi, pod kterou všechny besedy v srbském Banátu spadají.

V roce 2007 už byly dotace rozděleny pro každou besedu zvlášť v České republice. České besedě v Kruščici bylo přiděleno 80 000 korun, stejně tak jako besedě v Českém Selu. Nejvíce obdržel spolek Češi Jižního Banátu v Bele Crkvi, a to 250 000 korun. Je nutno podotknout, že tento spolek vykazuje největší krajské aktivity.

Rok 2008 zaznamenal přínos do kruščické pokladny ve výši 67 000 Kč. Méně z pěti srbských spolků dostala už jen beseda v Českém Selu, a to 50 000 Kč.

Rok 2009 byl pro Kruščici zlomový, obdržela 154 850 korun. Projekty se týkaly především vybavení školy – nový nábytek, nové tabule a elektronická zařízení (DVD, TV) a vybavení kostela – byl vznesen požadavek na elektronické varhany. Tento rok je v tabulkách MZV poprvé uvedeno i pětiprocentní krácení daru. A to *vzhledem k usnesení vlády č. 122 z 26. ledna 2009 ke zpomalení růstu hrubého domácího produktu v roce 2009.*³⁸

Za peníze z České republiky, poskytnuté v posledních osmi letech, byl v Kruščici opraven a zrekonstruován Český dům, vyměnila se okna a dveře, střecha byla pokryta novými taškami a v sále byla položena nová podlaha. Byla vybudována koupelna a veranda, do nových místností se zavedla voda a elektřina. Nakoupilo se i vybavení do Českého domu (lavice a stoly, nádobí pro dvě stě lidí, ubrusy, záclony a opona na jeviště).

7. 3. 2. Podpora partnerské obce Čermná nad Orlicí

Ministerstvo zahraničních věcí není jediné, kdo podporuje krajany v jižním Banátu. Mimo něj ze svého rozpočtu přispívá také obec Čermná nad Orlicí (partnerská obec) společně s Královéhradeckým krajem.

³⁸ *Peněžní dary na rok 2009* [online]. 2008, 11.11.2008 12:18 [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/penezni_dary_do_zahranici/penezni_dary_na_rok_2009.html>

Dne 27. 4. 2004 byla na velvyslanectví České republiky v Bělehradě slavnostně podepsána Deklarace o spolupráci tří evropských obcí – české obce Čermná nad Orlicí a srbské Kruščice a Českého Sela. 28. 10. 2004 na půdě obecního úřadu v Čermné nad Orlicí došlo ke slavnostnímu podpisu smluv o finanční podpoře krajanským obcím Kruščica a České Selo ve výši 250.000 Kč. Prostředky daroval Královéhradecký kraj prostřednictvím obce Čermná nad Orlicí a byly určeny na podporu školství, mimoškolních sportovní činností a humanitární pomoc pro krajanskou komunitu. Pro krajany je asi nejdůležitější příspěvek na podporu školství, postupně opravují a dovybavují školu, darem dostali i české učebnice, které však v současnosti nejsou příliš využívány.

26. – 29. srpna 2005 se uskutečnila návštěva srbských krajanů v Královéhradeckém kraji. Celkem třicet čtyři srbští krajané přijeli 26. srpna 2005 na pozvání partnerské obce Čermná nad Orlicí na návštěvu Královéhradeckého kraje. Někteří z nich byli v České republice poprvé a velmi ocenili možnost podívat se do kraje svých předků.

7. 4. Současná situace spolkového života v Kruščici

V Českém domě se nyní konají svatby, myslivecký ples, oslavy narozenin, křtiny.

V Kruščici neexistuje žádný jiný spolek, Srbové mají Srbský dům, jenž ale zůstává po většinu času nevyužit.

Kruščický spolek úzce spolupracuje se dvěma spolky v Bele Crkvi, především při konání různých akcí. V roce 2008 se například konal zájezd českých důchodců do České republiky, který zorganizoval spolek Češi Jižního Banátu. Zúčastnilo se ho 40 lidí z vesnic Kruščice, Česko Selo a z města Bela Cerkev, z nichž většina navštívila Českou republiku poprvé v životě. Jel i pan farář, Maďar, který s krajany spolupracuje, účastnilo se i několik lidí, kteří neumějí česky, jen mají česká příjmení. Krajanům se výlet moc líbil, navštívili zámek Hluboká a samozřejmě Prahu. Byli velmi rádi, že mohli alespoň jednou za život vidět zemi, odkud jejich předci před dávnými lety přišli a že někteří z nich mohli využít znalost češtiny při pobytu v Čechách, že se češtinu neučili nadarmo.

8. Náboženství

Češi k Kruščici jsou římskokatolického vyznání. Jejich sousedé Srbové jsou pravoslavní, ke sporům zde ale vůbec nedochází. Naopak jsou navzájem velmi tolerantní, Srbové navštěvují český kostel při římskokatolických svátcích a naopak.

8. 1. Vystavění kostela

Do kostela v Bele Crkvi trvala cesta pěšky necelou hodinu. To bylo ale pro starší občany nevyhovující a tak situaci řešili tak, že si ve škole postavili vlastní oltář. Zbožné ženy přinesly ze svých domovů obrazy, byla dodána i socha Panny Marie. Po těchto přípravách se zde, od roku 1863, mohla konat nedělní a odpolední požehnání a adventní roráty.

Po zrušení vojenské hranice v roce 1871 nastaly ve vládě změny, v obcích zůstaly prázdné důstojnické domy. V Kruščici byl jeden takový, krajané chtěli toto stavení přestavět na kostel. Občané zvolili pana učitele Václava Kýského a bednářského mistra Jana Virla, aby v Temešváru přednesli ústní žádost o přestavbu domu na kostel. Cena domu byla vyčíslena na 3000 zlatých, Čechům ale byla stanovena na polovičku. Tento obnos nesehnali, požádali tedy biskupa Alexandra Bonase, který za ně 1500 zlatých zaplatil. Během dvou let postupně Češi dům na svatostánek proměnili, někdo přispěl penězi, někdo vyrobil lavice a stůl, který následně sloužil místo oltáře.

Jednalo se ale o dům modlitby, pořád zde nebyl kostel. Roku 1910 byla svolána schůze všech Čechů v Kruščici, na níž se rozhodovalo o stavbě kostela. Byla vyhlášena peněžní sbírka, do které většina Čechů z obce přispěla. Někteří poskytli bezplatně materiál. 22. května 1911 byl položen základní kámen. V roce 1912 byl kostel zasvěcen Svaté Trojici děkanem Emilem Janíčkem. Lidé darovali do kostela svaté obrazy, některé sochy i křížovou cestu.

Češi se o kostel starali, roku 1925 byla provedena oprava kostela a věže v ceně 37 tisíc jihoslovanských dinárů – na tuto částku se složili obyvatelé Kruščice i okolních vesnic. Roku 1968 byl kostel vymalovaný a v roce 1977 mu dali novou omítku. Roku 1990 se znovu opravoval kostel, každý přispěl, jak mohl. V roce 1992 se bílil kostel zevnitř a téhož roku byl do kostela zaveden elektrický proud. Roku 2002 proběhly zednické úpravy vnějšku kostela, peníze byly získány z České republiky díky

velvyslankyni Juditě Štouralové a panu učiteli Romanu Grossmannovi. Česká republika přispívá také na drobné úpravy kostela a hřbitova.

8. 2. Průběh mše

Mše svatá probíhá každou neděli od devíti hodin, je hodně podobná té, již se můžeme účastnit v ČR, jednou z výjimek byl počet odříkaných motliteb – Otčenáš – u nás se tato modlitba říká jen jednou, v Srbsku dvakrát až třikrát. Jednou ji zazpívají, podruhé odříkají při příležitosti nějakého výročí a potřetí se modlí za církev. Mši slouží pan farář Tibor, kázání je v srbštině (pan farář neumí česky), ale zbytek mše je v češtině, děti čtou evangelium v češtině. Mše se účastnilo kolem čtyřiceti Čechů. Před hřbitovem mají kapli, která je zasvěcená svatému Václavovi, jakožto ochránci českého národa.

Kněze podporují sami farníci. Od Vánoc do Tří králů se koná sbírka peněz, výtěžek je pak použit knězi jako plat. Poté se každé tři měsíce vybírá i na benzín, aby za nimi farář mohl přijíždět.

9. Zvyky/Svátky

Srbské státní svátky Češi v Kruščici neslaví, většina lidí ani neví, na které dny státní svátky připadají, především pro časté změny ve vládě Srbska. Neumějí zazpívat ani novou srbskou hymnu, znají hymnu Hej, Slované, která sloužila až do doby rozpadu Srbska a Černé hory. Nynější hymna Bože pravde většině lidí nic neříká. Překvapením bylo, že pár krajanů ze starší generace ale umělo slova a částečně i melodii české hymny Kde domov můj.

9. 1. Vánoce

Svátek narození Ježíše Krista se zde slaví podobně jako v křesťanských rodinách u nás. Jako hlavní chod štedrovečerní večeře je jakákoliv ryba, k pití se podává víno, někdy svařené. Vánoční cukroví jsou zde šišky a vdolky namazané smetanou. Po večeři a předání si dáreků se lidé odeberou na půlnoční mši, která se ale v Kruščici koná od 20 do 21 hodin, protože jediný kněz musí sloužit půlnoční mši ve čtyřech vesnicích, poslední a hlavní půlnoční mši slouží Bele Crkvi přesně v půlnoci. Vánoční koledy se zpívají pouze v kostele, a to na půlnoční mši a na Nový rok. Jedná se zejména o písně „Narodil se Kristus Pán“ a „Nesem vám noviny“. Koledy umějí zazpívat i české děti, v roce 2007 s nimi paní učitelka Milada Marešová nacvičila divadlo o zrození Ježíška, které bylo doprovázeno právě koledami v českém jazyce. Texty k divadlu zapůjčil pan učitel Skořepa ze Svaté Heleny.

9. 2. Svatba

Svatba je také význačnou událostí v životě obce. Nejprve se jde na úřad podepsat sňatek a pak do kostela, kde snoubence oddá kněz. Za svědka chodí kmotr. Novomanželé si vymění prstýnky, farář jim sváže ruce a chodí okolo oltáře. Při prvním tanci nevěsty s otcem se vybírají peníze. Veselku vede družba, nese mísu s vajíčky a pak musí zakopnout o práh. Kolik vajíček se rozbije, tolik budou mít novomanželé děti.

9. 3. Velikonoce

Památku ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše Krista slaví i naši krajané. O velikonočním týdnem barví se vajíčka, nejčastěji na červeno, od toho se zde Velikonocům říká Červené svátky. Na Zelený čtvrtek dopoledne chodí kluci s řehačkou (zvony

odletěly do Říma), na Bílou sobotu zpívají a za to jako koledu dostávají peníze. Na Velikonoční pondělí chlapci s pomlázkami ale nechodí.

9.4. Procesí:

V každé vesnici se koná procesí v den svátku toho, komu je zasvěcen kostel. V Kruščici se slaví svátek Svaté Trojice v květnu. Procesí směřuje od kostela ke kapličce, kde je ukončeno. Na procesí se sjíždí Češi i z okolních vesnic, a na procesí v okolních obcích pak chodí zase kruščičtí Češi.

10. Život krajanů v Kruščici dnes

V Kruščici je zhruba 200 stavení, z toho je 80 domů českých, což představuje přibližně 730 Srbů a 270 Čechů. Tyto data jsou míněním místních krajanů, přesný počet se nepodařilo zjistit.

10. 1. Děti v Kruščici

Místní české děti už česky skoro neumějí, hodně slovům ale rozumí. V několika případech bylo jednodušší domluvit se s nimi anglicky, jazykem, který ovládají o málo lépe než češtinu. Přístup k internetu, poslouchání zahraniční hudby a sledování filmů v originále se srbskými titulky v nich zanechává větší stopu, než jejich etnický původ. V rodinách, a to i čistě českých, se mluví srbsky. Děti umí ale zpívat české lidové písničky, ve sboru mají i srbské děti, které se chtějí českým písním naučit také. Je to pro ně příležitost vystupovat v okolních městech, v Bělehradě, v sousedním Rumunsku, výjimečně i Čechách. V době našeho výzkumu se děti z Kruščice a Českého Sela připravovaly na tábor v Čechách, v okolí Hradce Králové. V plánu také bylo, že by děti jely na jakousi „výměnu“, české děti ze Srbska do Čech a české děti do Srbska. Tento projekt se má uskutečnit v létě 2009.

10. 2. Starší generace v Kruščici

Český jazyk nejlépe ovládá nejstarší generace, končící dnešními padesátníky, kteří ještě chodili do české školy. Česky mluví plynně, s malými chybami. Písemný projev je ale horší, což je pochopitelné, když se češtině učili pouze čtyři roky na základní škole. V kraji totiž vysoce převažovala endogamie, výjimkou byla manželství smíšená. Překvapením bylo, že si češtinu udržela i generace jejich dětí, generace dnešních pětatřicátníků, která už neměla možnost českou školu navštěvovat. Je to dáno hlavně tím, že dříve byla manželství nesmíšená, doma se tudíž mluvilo česky. Dnes je situace opačná, české manželství je tu raritou. Nejčastěji jsou manželství smíšená se Srby, často Češi uzavírají manželství s Rumuny a někdy i s Ukrajinci. A když takové najdete, tak se doma mluví srbsky, protože děti chodí do srbské školy a rodiče jsou zaměstnáni v srbských podnicích.

Ve společnosti, kde se sejde většina Čechů a třeba jen jeden Srb, se mluví srbsky. Považovalo by se za neslušnost použít jazyk, kterému byť jen jeden z přítomných nerozumí.

10. 3. Česká média v Kruščici

Modernizace pronikla i do Kruščice, průměrně každé třetí stavení je vybaveno počítačem a satelitem. Mobilní telefon tu má prakticky každý.

Ve většině domácností najdete minimálně jedno CD s českými lidovými písněmi, které jsou zde velmi oblíbené. Často si je lidé pouští a zpívají si. Mnoho rodin vlastní také připojení na kabelovou televizi, která je schopná přijímat i české vysílání ČT 24. Krajané tak získávají přehled i o událostech v Čechách, slyší plynulou a správnou češtinu.

Čeští obyvatelé v Kruščici také pravidelně poslouchají české vysílání rozhlasu v Bele Crkvi, rádio BC Info. První vysílání proběhlo 3. 11. 1997. Přenosy se vysílají dvakrát týdně (jednou ze záznamu), v pondělí a ve středu od 19 hodin. Hodinový pořad je naplněn českými lidovými písničkami, které jsou u krajanů velmi oblíbené, různými informacemi o Čechách či češtině, připomínají se různá výročí a nechybí ani trocha humoru, pan moderátor přečte vždy několik vtipů. Toto rádio si lze naladit i přes internet. Konkurenčním rádiem v Bele Crkvi je rádio Slunce vysílající od roku 2001 s podporou Jihomoravského kraje, který dodal zařízení.

V oblasti Banátu pro obce Kruščice, Česko Selo, Bela Crkva a Gaj se také od roku 2000 vydává čtvrtletník List jižního Banátu.

Jedna z krajanek v Kruščici, paní Barbora Hana, odebírá pravidelně 6–7 čísel českého Katolického týdeníku, který pak dává do kostela. Zasílá jí ho zdarma poštou evangelický farář pan Petr Brodský, který zde v minulosti působil. U paní Barbory můžeme také najít řadu českých knih, většinou dary z České republiky. Původně byly knihy uloženy v českém domě, kde se o ně nikdo nestaral, a tak si je paní Barbora vzala k sobě. Jedná se například o sbírku Jiráskova – nechybí Staré pověsti české, F. L. Věk a Mezi proudy. Bohužel je paní Barbara jediná, kdo tyto knihy přečetl, ostatní krajané nejeví o četbu v češtině vůbec zájem, někteří říkali, že by tomu už nerozuměli. Jediné, co krajané rádi čtou v češtině, jsou vtipy.

10. 4. Nezaměstnanost v regionu

Velkým problémem v Srbsku je nezaměstnanost. V Kruščici je pár lidí s vysokoškolským diplomem, kteří nemohou nalézt práci. Většina lidí se proto pořád zabývá zemědělstvím, Vojvodina je na to nejvhodnější lokalitou. To, co vypěstují, mají především pro svou potřebu, ale také každou sobotu chodí na trh do Bele Crkvi prodávat přebytky. Ve společnosti převládá názor, že za Tita bylo lépe, kdy bylo práce mnohem víc.

V době našeho výzkumu jsme ale žádnou rozmrzelost týkající se nezaměstnanosti ze strany krajanů nepocítili. Nikdo chudobou v Kruščici netrpěl, i když byl nezaměstnaný. Obyvatelé v Kruščici si totiž díky zemědělství nebo svým malým hospodářstvím dokážou vystačit sami a ještě bohatě pohostit návštěvníky, což jsme osobně pocítili při našem výzkumném pobytu.

11. Závěr

Obsahem bakalářské práce bylo nastínění situace krajanů v srbské vesnici Kruščice, jaká byla jejich historie a jaké atributy je spojovaly v jedno etnikum v minulosti a jaké je spojují dnes.

Je nutné tedy zodpovědět výzkumné otázky, které byly položeny v úvodu práce.

Jaké byly podmínky pro život české menšiny v Srbsku v 19. a 20. století?

Odpověď na tuto otázku mi přineslo studium sekundárních zdrojů. Češi přišli na území dnešního srbského Banátu v 30. letech 19. století po emigraci z českých zemí a po těžkém životě v rumunském Banátu. Přišli do srbské vesnice jménem Kruščice, kde se pomalu zabydlovali. Podmínky pro život neměli ze začátku nejlehčí, ale ve srovnání s rumunskou částí byli v srbské části Banátu spokojeni hlavně díky úrodné půdě, našli zde vhodné podmínky pro pěstování ovoce, zeleniny a i chov dobytka. Srbové k nim byli vlídní a rozpory (jako v jiných státech) mezi nimi žádné nebyly. Češi dokonce Srbům pomáhali se zemědělstvím, naučili je používat lepší nástroje a hnojení. Často se ale krajanům stýskalo po Čechách, chyběly jim katolické kostely a výuka češtiny pro jejich děti. V průběhu let se krajané zasadili o výstavbu kostela i školy, jež byla pro srbské a české děti společná, v některých hodinách se vyučovalo pouze česky. K smíšení kultur dlouho nedocházelo a to především díky odlišnosti náboženství obou etnických skupin. Vesnice jako Kruščice a Česko Selo vyznávaly endogamii českého etnika, do 70. let 20. století se zde nevyskytovaly smíšené sňatky, jako tomu bylo např. v nedalekém městě Bela Crkva. Na vesnicích proto můžete dodnes slyšet čistší formu češtiny, než je tomu ve městech.

Jaká je situace Čechů v regionu Kruščice dnes?

Pro zodpovězení této otázky musím použít data z terénního výzkumu, který jsme prováděli v létě roku 2008. Téma je rozvedeno v následujících podotázkách.

- *Na jaké úrovni je školství a český jazyk v obci?*

V dnešní době je v Kruščici výjimečné čistě české manželství, smíšené sňatky jsou vzhledem ke stále se snižujícímu počtu Čechů v regionu nevyhnutelné. Děti z těchto sňatků mluví plynule srbsky, česky rozumí, ale nemluví. Češtinu děti aktivně používají pouze při folklórních vystoupeních, kdy zpívají české písně a recitují české básně. Existují snahy o udržení češtiny, protože čeština je pro krajanů v Kruščici brána

jako nejvýznamnější aspekt etnické identity a pojítka s vlastní předků, ale tato snaha je vyvolána obyvatelstvem starší generace. Děti mají od první třídy zařazenou ve škole výuku angličtiny, takže anglicky a česky mluví zhruba na stejné úrovni.

Česky mluví dobře tedy nejstarší generace ve vesnici, tzn. dnešní šedesátníci a zhruba na stejné úrovni češtinu ovládá i generace jejich dětí. Tato generace ale už českou školu nenavštěvovala, češtinu znají pouze z domova. Dle mého názoru by i děti této generace mluvily česky o mnoho lépe, pokud by nepocházely ze smíšených manželství.

V běžném životě ale i Češi mluví srbsky, říkají, že především proto, aby neurazili Srba, který je s nimi právě ve společnosti. Nicméně i na schůzích České besedy, kde jsou pouze Češi, je spíš výjimka, když zaslechnete český jazyk. Je to dáno tím, že srbština je pro ně přirozenější, s tou se setkávali ve škole a ve společenském životě.

- *Jak funguje spolkový život v obci?*

V Kruščici se akce pro krajanů konají při příležitosti oslav náboženských svátků, svateb a folklórních slavností. Česká beseda se podílí na organizaci těchto setkání, nicméně nejdůležitější prací je pro ni získávání dotací a darů z ČR nebo z jiných oblastí. Z peněz pak mohou financovat opravu kostela, českého domu, vybavení školy ale i zmíněné oslavy. Spolkový život je v Kruščici na dobré úrovni, akcí se účastní převážná většina Čechů v kraji.

- *Jak se podílí náboženské cítění na tvorbě identity?*

Dalším jednotícím prvkem etnické identity je náboženství. Lidé ve smíšených manželství navštěvují každý svůj kostel (Čech – katolický, Srb – pravoslavný), ale při svátcích té druhé víry navštěvují kostel lidé v Kruščici vzájemně. Děti ze smíšených manželství chodí do kostela katolického, kde občas čtou „čtení z Písma svatého“. Pravoslavný kostel navštěvují pouze při slavení pravoslavných svátků.

Náboženství je tedy důležitou součástí života krajanů, je to vlastně jedna z mála věcí, kterou zachovávají ve skoro stejné formě jako v době příchodu jejich předků nejprve do Rumunska a později do Srbska.

Dle mého názoru bude trvat tak padesát let, než z daného regionu čeština vymizí. Pro dnešní mládež je to jazyk zbytečný, pokud nepojedou do Čech, přínosnější je pro ně studium angličtiny, které využijí lépe, ať už jen např. při vyhledávání na internetu nebo sledování filmů. Při absenci českého učitele a při nezavedení českého jazyka jako nepovinného předmětu, je pro děti čím dál těžší se češtině věnovat. Češtinu berou jako jazyk svých babiček a dědečků, nemá pro ně takový význam, jako měla pro prarodiče. Možným řešením by byl příchod českého učitele, který by se věnoval pouze oblasti srbského Banátu. Jenže ani jedna z vesnic nemá nárok na učitele podle pravidel MZV. V tomto případě je situace neřešitelná.

Je možné, že se tu udrží některé české svátky, zvyklosti, recepty na česká jídla, ale při promísení obou etnik už za pár let nebude nikdo vědět, odkud daná skutečnost pochází.

Jistou nadějí pro udržení češtiny v regionu je migrace mladých krajanů do České republiky a následné udržování kontaktů s českou menšinou v jižním Banátu, případně to, že po čase dojde k reemigraci těchto lidí zpět do míst, kde se narodili.

V současné době není pro mladé lidi tak důležité mít statut Čecha vzhledem k tomu, že se smísili se srbským etnikem, zatímco jejich rodiče a hlavně prarodiče jsou na své češtví velice hrdí a hlásí se k němu, stále projevují snahy o udržení jisté kontinuity vývoje a udržení zvyků a tradic.

12. Seznam literatury

AUERHAN, Jan. Návštěva Krušcice v r. 1914. In SVOBODA, Jaroslav. *Češi nad dunajskými soutěskami*. Praha : Sdružení Banát, 2002. s. 26-27.

BROUČEK, Stanislav. *Češi v cizině*, sv.7. Praha: Public History, 1993. 206 s.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1993. s. 290-291.

HIRT, Tomáš. *Etnicita, etnikum, etnické skupiny* [online]. 2008 [cit. 2009-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_3.pdf>.

HLADKÝ, Ladislav, ŠTĚPÁNEK, Václav. *Od Moravy k Moravě : Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. 1. vyd. Brno : Matice moravská ve spolupráci s Maticí srbskou, 2005. 311 s. ISBN 80-86488-18-7.

Kaňák opět v akci [online]. 2005 [cit. 2009-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://paratko.wz.cz/paratko.php?page=temata/rozhovory>>.

Kvalitativní výzkum [online]. 2009 , 11. 3. 2009 v 04:07 [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kvalitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum>.

Letní kurz českého jazyka v Dobrušce [online]. 2009 , 02.02.2009 14:34 [cit. 2009-02-21]. Dostupný z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/pomoc_krajanum_ve_skolstvi/letni_kurz_ceskeho_jazyka_v_dobrusce.html>.

Pamětní kniha obce Krušcice (vedená od roku 1890)

Peněžní dary na rok 2009 [online]. 2008 , 11.11.2008 12:18 [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/penezni_dary_do_zahranici/penezni_dary_na_rok_2009.html>

Požadavky na učitele u krajanů [online]. 2007-2009 , 30.9.2008 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW: <http://www.dzs.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=258&>.

Pravidla pro poskytování peněžních darů [online]. 2009 [cit. 2009-02-22]. Dostupný z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/penezni_dary_do_zahranici/poskytovani_peneznich_daru.html>.

ŠTĚPÁNEK, Václav. Mizející menšina: Češi v srbském Banátě. In Dienstbier, Jiří, et al. *Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou*. 1. vyd. Praha : [s.n.], 2004. s. 34-37. ISBN 80-239-4020-1.

Vysílání učitelů ke krajským komunitám [online]. 2009 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/pomoc_krajanum_ve_skolstvi/vysilani_ucitelu_ke_krajanskym_komunitam.htm>.

13. Přílohy

Peněžní dary do zahraničí na rok 2008

schválené usnesením vlády č. 613 ze dne 4. června 2007

subjektům dle bodu 2 Pravidel MZV ČR pro poskytování peněžních darů do zahraničí

prostřednictvím Odboru kulturních a krajaňských vztahů (čj. 102068/2006-OKKV)

a administrované prostřednictvím útvaru zmocněnce pro krajaňské záležitosti (ZKZ)

Stát	Název spolku	Peněžní dar
Argentina	Colectividad Checa de Misiones, Oberá	750 000
9 spolků	Centrum Čechů a Slováků, Santa Fe	50 000
	České kult. Centrum, Buenos Aires	70 000
	Český dům, Buenos Aires	85 000
	Československý domov Rosario	160 000
	Československý domov Rosario	50 000
	Kulturní centrum JAK, Buenos Aires	70 000
	Soubor lidových tanců Sokol, Buenos Aires	40 000
	Union Gimnastica Sokol, Villa Dominico	400 000
	Unión Checoslov., Roque Saenz Peña, Chaco	750 000
Austrálie	Beseda Canberra	60 000
9 spolků	Č. a s. asociace, Perth	80 000
	Čs. Country Club, Kemps Creek	170 000
	Čs. klub v Brisbane	40 000
	Čs. klub v jižní Austrálii, Adelaide	50 000
	Great Mate, studentské centrum Sydney	35 000
	Krajaňské loutkové divadlo Sydney	35 000
	Radio Czech and Friends, Perth	30 000
	Sokol Sydney	400 000
	Sokol Sydney	100 000
Belgie	Český kraj.spolek Beseda, Braine-l'Alleud	100 000
Bosna a Herc.	Česká beseda, Banja Luka	50 000
5 spolků	Česká beseda, Banja Luka	15 000
	Česká beseda, Sarajevo	60 000
	Česká beseda, Sarajevo	14 000
	Sdružení Čechů - ČB Mačino Brdo	70 000
	Sdružení Čechů - ČB Prijedor	100 000
	Sdružení Čechů - ČB Prijedor	35 000
	Spol. bos.-čes. přátelství Sněžka, Sarajevo	40 000
Brazílie	Uniao Cultural. Sao Paulo	70 000
	Uniao Cultural. Sao Paulo	70 000
Bulharsko	Bohemia klub	70 000
5 spolků,	Čsl. klub TGM v Bulharsku Sofie	90 000
	Spol. bulh.-čes. a slov. přátelství, Sofie	60 000
	Spol. bulh.-čes. a slov. přátelství, Varna	90 000
	Spol. bulh.-čes. a slov. přátelství, Vel. Tarnovo	18 000
Dánsko	Dánsko-český spolek, Roskilde	150 000
Egypt	Sdružení českých žen v Káhiře	60 000
Finsko	Bohemia r.y., Espoo	90 000
	Finsko-česká společnost, Helsinky	70 000
Francie	Č/F asociace Francotchéquie, Nancy	80 000
8 spolků	Entract en France, Paříž	100 000
	Sdružení čl. dobrovolníků ve Francii	40 000
	Sokol Paříž	80 000

	Sokol Paříž	70 000
	Společnost F/Č/S přátelství, (AFTS), Nancy	8 000
	Společnost F/Č/S přátelství, (AFTS), Aquitaine	80 000
	Spolek Slavitchek, Sainte Foy lès Lyon	70 000
	Spolk.org.franc. čes. přátelství, Meyragues	80 000
Gruzie	Zlatá Praha, Tbilisi	80 000
Chile	Chilsko - český kroužek	20 000
	Chilsko - český kroužek	57 000
Chorvatsko	Svaz Čechů v Republice Chorvatsko	4 300 000
3 spolky	Svaz Čechů v Republice Chorvatsko	100 000
	Svaz Čechů v Republice Chorvatsko	200 000
	Radio Daruvar	40 000
	NVI Jednota	200 000
Itálie	Arca-sdružení přátel ČR, Florencie	25 000
6 spolků	Arca-sdružení přátel ČR, Florencie	84 000
	Asociace Praga v Římě	80 000
	Bohemia - Č/IT kulturní spolek, Neapol	80 000
	Český kulturní kroužek, Udine	80 000
	Kult. sdružení Emilia Romagna, Bologna	70 000
	Spolek krajanů a přátel ČR, Milán	25 000
Izrael	Beit Terezín	250 000
Jemen	Česko-jemenské sdružení KMEN	70 000
Kanada	Českosl. podpůrná jednota, Winnipeg	35 000
9 spolků	ČSSK, Calgary	54 000
	ČSSK, Toronto, pobočka	210 000
	ČSSK, Vancouver	15 000
	ČSSK, Winnipeg	30 000
	Čes. obchod. asociace pro Kanadu, Calgary	65 000
	Komenského inst., Montréal	110 000
	Masarykův ústav, Toronto	100 000
	Théâtre Lyrichorégra 20, Montréal	62 000
Kypr	Celokyp. sv. krajanů a přátel Česka, Limassol	90 000
Kyrgyzstán	Obč. sdružení Čechů NAZDAR, Biškek	60 000
Libanon	Asociace absolventů č/s VŠ	130 000
Litva	Litevsko-česká společnost	50 000
Lucembursko	Luc. sdruž. přátelství s Č a S, Elvange	130 000
Maďarsko	Kruh přátel Bohemia	140 000
Mexiko	Asociace T.G.M., Mexico City	110 000
	Přátele ČR, Monterrey	100 000
Moldavsko	Český spolek Novohrad, Huluboaia	125 000
Německo	Pro Arte Vivendi - o. p. s., Berlín	60 000
5 spolků	Schola ludus, Drážďany	65 000
	SVU - Čs. spol. pro vědy a umění, Mnichov	90 000
	SKV Sokol Mnichov	65 000
	TJ Sokol Mnichov	65 000
Nizozemsko	Nadace muzea JAK, Naarden	65 000
3 spolky	Nadace Symposium C/S, Weert	20 000
	Společnost přátel Niz./Č/S (VNNTS), Goes	50 000
Norsko	Česko-norské forum	50 000
Nový Zéland	Český a slovenský klub Wellington	25 000
Rakousko	Čs.-rakouské KONTAKT-FORUM	100 000
3 spolky	Kulturní klub	260 000
	Školský spolek Komenský	80 000
Rumunsko	DSSČR - Dem. svaz Slováků a Čechů v Rum.	150 000
Rusko	Kult.-osv. č. klub Mateřídouška, Novorossijsk	230 000
3 spolky	Kult.-osv. č. klub Mateřídouška, Novorossijsk	50 000
	Společnost bratří Čapků, Petrohrad	20 000
	Společnost přátel Čech, Moskva	40 000
Slovensko	Kruh přátel české kultury	60 000

11 spolků	Klub občanů ČR (KOČR), Bratislava+3 pob.	80 000
	Česká beseda, měsíčník (ve Slov/čes. klubu)	290 000
	Český spolek Bratislava	80 000
	Český spolek Košice	185 000
	Český spolek Lipt. Hrádek	60 000
	Český spolek Martin	40 000
	Český spolek v Trenčíně	34 000
	Český spolek v trnavském regionu	20 000
	Český spolek ve Zvolenu	50 000
	Český spolek v Žilině	30 000
Srbsko	Česká Beseda Bela Crkva	45 000
5 spolků	Česká Beseda Bela Crkva	80 000
	Česká Beseda Bela Crkva	30 000
	Česká Beseda Bela Crkva	35 000
	Česká Beseda České Selo	50 000
	Česká Beseda Krušice	67 000
	Češi Jižního Banátu Bela Crkva	90 000
	Češi Jižního Banátu Bela Crkva	50 000
	Češi Jižního Banátu Bela Crkva	15 000
	Češi Jižního Banátu Bela Crkva	30 000
	Češi Jižního Banátu Bela Crkva	70 000
	Spol. přátel Čechů, Slov. a Jugoslávců, Bělehrad	70 000
Súdán	Společnost č/s/s. přátelství, Chartúm	45 000
Sýrie	Krajanský spolek Damašek II	25 000
Španělsko	Klub Čechů a Slováků, Madrid	60 000
Švédsko	Svaz čes. a slov. spolků ve Švédsku (TSFR)	140 000
3 spolky	Šv.-česko-slov. spolek, Stockholm (STSFS)	170 000
	Šv.-čes.-slov. spolek v již. Švédsku (STSFS)	60 000
Švýcarsko	Beseda Slovan, Ženeva	20 000
	Svaz spolků Čechů a Slováků ve Švýcarsku	60 000
Ukrajina	Česká národní rada Ukrajiny	270 000
17 spolků	Česká rodina Oděsa	60 000
	Česká rodina Oděsa	20 000
	Česká rodina Oděsa	10 000
	Čeští bratři - Bohemka	10 000
	Čeští bratři - Bohemka	90 000
	Nezávislý evangel. bratrský sbor Veselynivka	10 000
	Nezávislý evangel. bratrský sbor Veselynivka	7 000
	Krajanský spolek Vyšehrad Kyjev	50 000
	Krajanský spolek Volyňských Čechů Žytomyr	50 000
	Krajanský spol. Holenderští Češi Mykolajivka	80 000
	Společnost Malá Zubovština	17 000
	Český spolek Malinivské	14 000
	Užhorod. spol. čes. kultury J. A. Komenského	60 000
	Klub T. G. Masaryka Užhorod	50 000
	Česká společnost Stromovka Dubno	18 000
	Česká společnost Stromovka Dubno	5 000
	Česká společnost Stromovka Dubno	39 000
	Česká společnost Stromovka Dubno	10 000
	Česká společnost Stromovka Dubno	20 000
	Spolek Bohemia Záporoží	9 000
	Spolek Bohemia Záporoží	60 000
	Česká kult. Společnost Bohemia Melitopol	44 000
	Česká kult. Společnost Bohemia Melitopol	10 000
	Spolek Vltava Simferopol	80 000
	Spolek Vltava Simferopol	170 000
	Krajanský spolek Čechohrad	120 000
	Krajanský spolek Čechohrad	10 000
	Česká Beseda Oděsa	60 000
USA	Američtí přátelé ČR, Washington	150 000
16 spolků	Asociace čes. a slov. dědictví, Baltimore	70 000

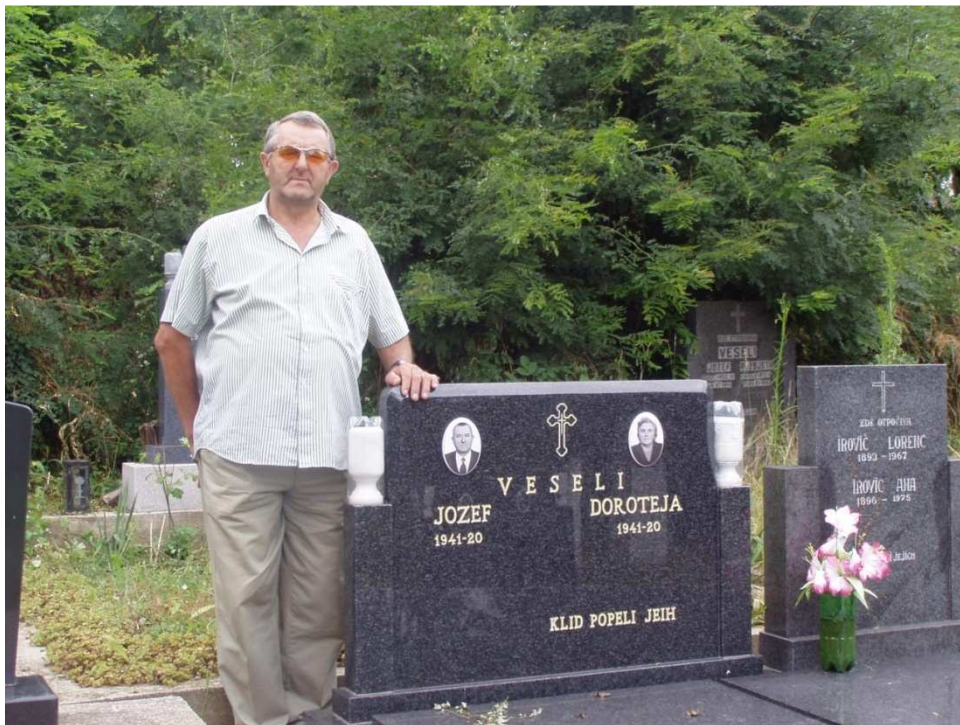
	Beseda Dancers, am.-čes.klub, Dayton	150 000
	České légie, Chicago	30 000
	Čes. a slov. kult. centrum v Minnesotě	80 000
	Čes. a slov. asociace, Boston	70 000
	Česká vzděláv. nadace, Lincoln	250 000
	Čs. amer. loutkové divadlo, N. Y.	130 000
	Divadlo Bohemia, Lyons	140 000
	Divadlo Dech, Norridge	140 000
	Moravská kulturní společnost, Westmont	80 000
	Nár.čes. a sl. muzeum a knih. Cedar Rapid	120 000
	Nebraska Czech of York	60 000
	První čs. zahr. klub v Americe	20 000
	SVU Washington, DC, Silver Spring	40 000
	Sokol Detroit, Dearborn Heights	75 000
	Sokol Detroit, Dearborn Heights	300 000
Uruguay	Asociace přátel ČR, Montevideo	30 000
V. Británie	Anglo-česko-slov. nadace, Londýn	100 000
9 spolků	Britsko-česká a slovenská asociace, Londýn	100 000
	Český a slov. kroužek, Sheffield	80 000
	Čs. filatelistická společnost VB, Bray	14 000
	Dvořákova společnost, Londýn	100 000
	Klub "Klubko", Chertsey	50 000
	Nadace Emy Destinnové, Londýn	80 000
	Skotský čes.-sl. stipendijní fond, Edinburgh	40 000
	Svaz letců svobodného Československa	80 000
Venezuela	Venezuel.-česká asociace, Caracas	100 000
Zahraničí	Krajanské objekty v různých lokalitách (havarijní rezerva)	490 000
CELKEM	158 spolků ze 44 zemí (+ havarijní rezerva)	20 980 000

39

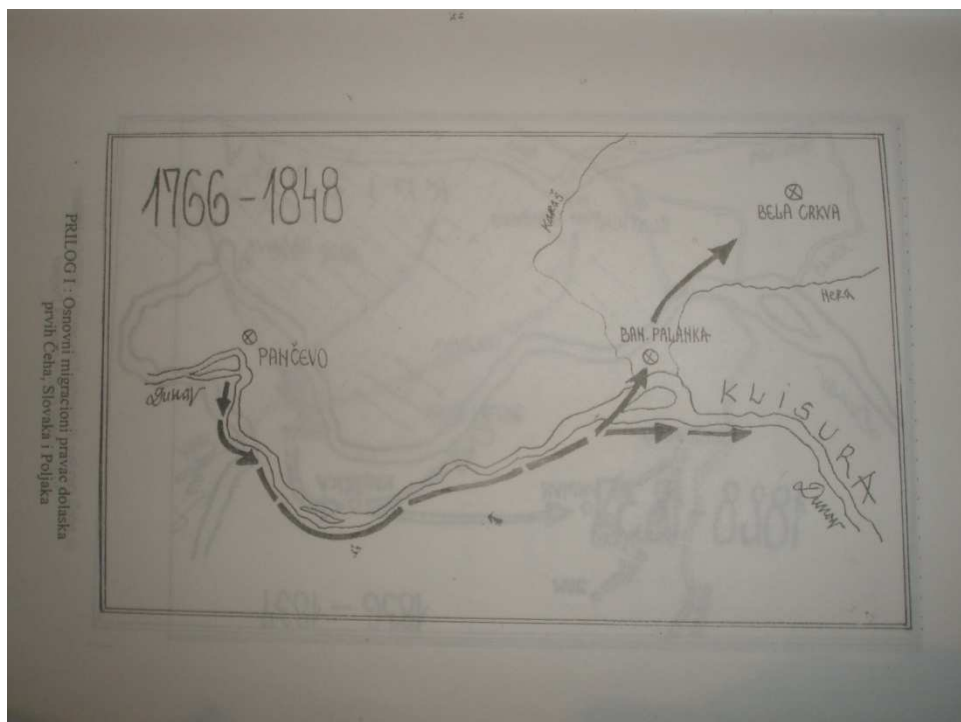

Znak města Krušovice

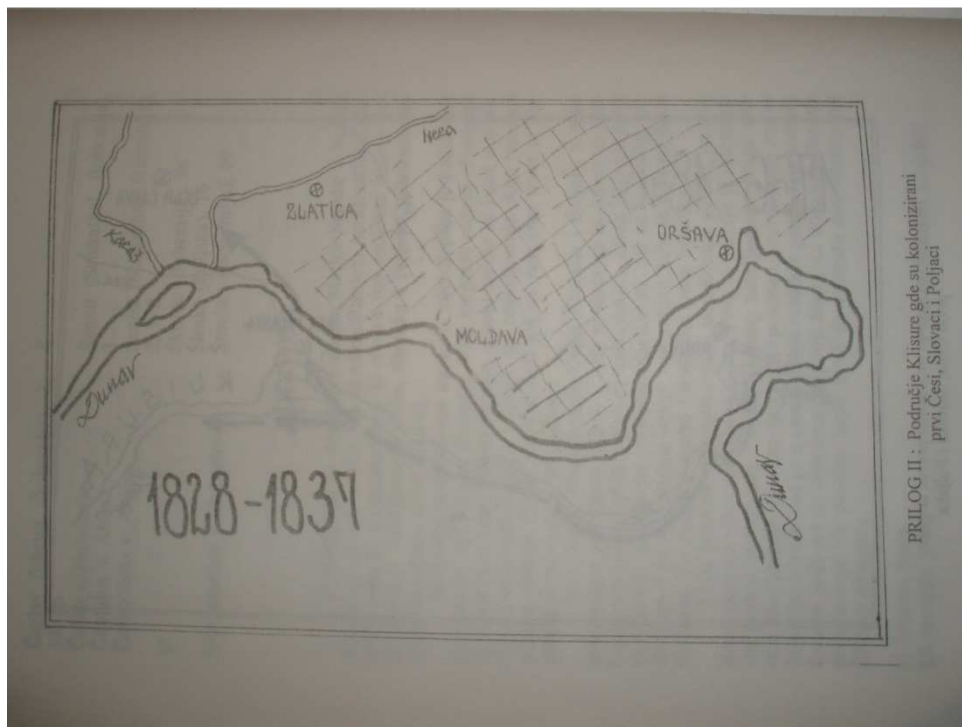
³⁹ Peněžní dary na rok 2008 : Seznam peněžních darů do zahraničí na rok 2008 schválených usnesením vlády č. 613 ze dne 4. června 2007. [online]. 2008 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/penezni_dary_do_zahranici/penezni_dary_na_rok_2008.html>.

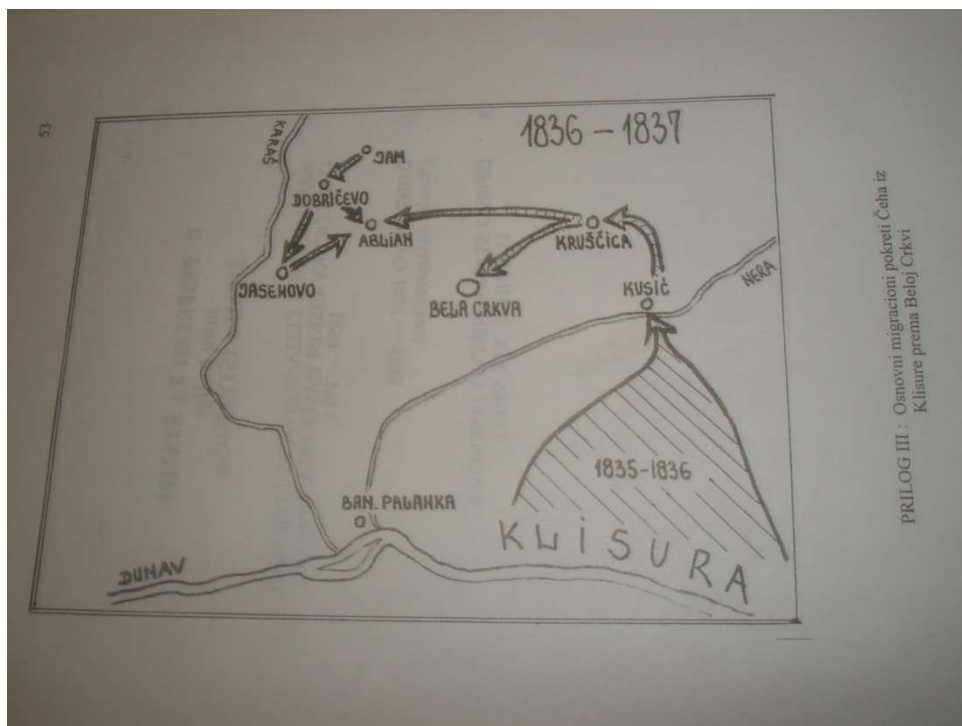
Krajan pan Veselý na hřbitově v Kruščici u rodinného hrobu s jeho jménem

Mapka Banátu v letech 1766 – 1848

Mapka Banátu v letech 1828 – 1837

Mapka Banátu v letech 1836 – 1837

Katolický kostel v Kruščí

Zaměstnankyně krušické tiskárny